

MİLLET MECLİSİ

TUTANAK DERGİSİ

Seksenkızinci Birleşim

1.1.5.1962 Cuma

İçindekiler

	Sayfa		Sayfa
1. — Geçen tutanak özeti	284:285	B) Yazılı sorular ve cevapları	309
2. — Gelen kâğıtlar	285:286	1. — Aydın Milletvekili Mehmet Ya- vaş'ın, Meslek Öğretmen Okulu mezunu olup imtihanla Teknik Öğretmen Okulu diploması alan öğretmenlerin maaş du- rumlarına dair sorusuna Millî Eğitim Ba- kanı Hilmi İncesulu'nun yazılı cevabı (7/31)	309:310
3. — Yoklama	286,288:289	2. — İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'- in, Yalova ilçesinde heyelân bölgesi ola- rak kabul edilen yerde toprak kayma- sını önliyecek tedbirlerin alınması için tet- kikat yapılmasının düşünülp düşünülme- diğine dair sorusuna İçişleri Bakanı Ah- met Topaloğlu ve İmar ve İskân Bakanı Muhiddin Güven'in yazılı cevapları (7/67)	310: 312
4. — Başkanlık Divanının Genel Ku- rula sunuşları	286	3. — Tekirdağ Milletvekili Turhan Kut'un, Çorlu İlçesi Marmara Ereğlisi bucak merkezinin su ihtiyacının en kısa zamanda giderilmesi hususunda ne dü- nüldüğüne dair sorusuna Bayındırlık Ba- kanı Emin Paksüt'ün yazılı cevabı (7/84)	312: 313
1. — Sayın milletvekillerinden bâzıla- rına izin verilmesi hakkındaki Başkanlık tezkeresi (3/283)	286		
2. — Sivas Milletvekili Mahmut Vu- ral'ın, kendisine verilmiş olan izin başlan- gıcının 2.5.1962 tarihine alınması hak- kındaki önergesi (3/284)	289		
5. — Seçim	287		
1. — Anayasa Mahkemesine asıl ve yedek üye seçimleri	287:288,288,289:304		
6. — Sorular ve cevaplar	304		
A) Sözlü soru ve cevabı	304		
1. — Mardin Milletvekili Talât Oğuz'- un, Mardin'deki son olaylara dair açıkla- ma yapılması hakkındaki önergesine İçiş- leri Bakanı Ahmet Topaloğlu'nun ce- vabı	304:308		

4. — Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu'nun, Meriç nehri seddelerinin inşaatı vesilesiyle istimlak edilen arazinin istimlak bedellerinin bazı yerlerde hâlâ neden ödenmediğine dair sorusuna Bayındırlık Bakanı Emin Paksüt'ün yazılı cevabı (7/87)

313

5. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, Devlet daireleri, İktisadi Devlet Te-

sekkülleri, belediyeler ve Devletin denetimindeki müesseselerde maaşlı, ücretli ve yevmiyeli olarak çalıştırılan emekli memurlara dair sorusuna Maliye Bakanı Şefik İnan'ın yazılı cevabı (7/92) 313:314

6. — Erzincan Milletvekili Zeynel Gündoğdu'nun, Tasarruf bonolarına bir işletme sahası aranıp aranmadığına dair sorusuna Maliye Bakanı Şefik İnan'ın yazılı cevabı (7/94) 314:315

1. — GEÇEN TUTANAK ÖZETİ

Birinci Oturum

Anayasa Mahkemesinin Kuruluş ve Yargılama usulleri hakkındaki 44 sayılı Kanunun 5 nci maddesi hükmü gereğince, Anayasa Mahkemesi üyeliği için yapılan seçim sonucunu bildiren tutanağın gönderildiğine dair Ankara Üniversitesi Rektörlüğü'nün yazısı,

İstanbul Üniveristesi Anayasa Profesörü Hüseyin Naili Kubalı'nın, Anayasa Mahkemesi üye adaylığını muhafaza ettiğini ve durumunda bir değişiklik bulunmadığını açıklayan telgrafi,

Anayasa Mahkemesinin 25 Mayıs 1962 tarihine kadar kurulup faaliyete geçeceği göz önünde tutularak, Cumhuriyet Senatosuna Anayasa Mahkemesi asıl üye aday adlarının 21 Mayıs 1962 gününe kadar bildirilmesine dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi okundu, bilgi edinildi.

Anayasa Mahkemesi Üyeliği için gösterilen asıl ve yedek aday listeleri okundu. Üniversitece gönderilen listedeki üç adayın ikisinin seçilme niteliği olmadığından bu seçimin bugün yapılmamasına dair İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in önergesi kabul olundu.

Millet Meclisine Anayasa Mahkemesi asıl üyeliği için başvurular arasında ikisinin se-

çilmesine geçildi ise de bunlardan hiçbirisi üçte iki oy sayısını dolduramadığından seçimin tekrarlanacağı bildirildi.

Birleşime ara verildi.

Başkan	Kâtip
Başkanvekili	Van
Refet Aksoy	Muslih Görentaş

Kâtip
İstanbul
Ferruh Bozbeyle

İkinci Oturum

Anayasa Mahkemesine iki asıl üye seçimi için tekrar oylama yapıldı. Ancak hiçbir aday 2/3 oy sayısını elde edemediğinden üçüncü defa oylamaya geçildi.

Üçüncü ve dördüncü turlarda da adayların salt çokluğu sağhyamadıkları anlaşıldı.

11 . 5 . 1962 Cuma günü saat 10 da toplanılmak üzere Birleşime son verildi.

Başkan	Kâtip
Başkanvekili	İstanbul
Mekki Keskin	Ferruh Bozbeyle

Kâtip
Van
Muslis Görentaş

SORULAR

Sözlü Sorular

1. — İstanbul Milletvekili Fahrettin Kerim Gökay'ın İstanbul'da Belediye ile İl ayrıldığı halde ilçelerde belediye müdürlüklerinin halen kaymakamlar elinde bulundurulması sebebine dair sözlü soru önergesi, İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (6/310)

2. — İstanbul Milletvekili Fahrettin Kerim Gökay'ın, yıkılma tehlikesi gösteren İstanbul Üniversite Kütüphane binası için neden bir tedbir alınmadığına dair sözlü soru önergesi, Millî Eğitim Bakanlığına gönderilmiştir. (6/311)

3. — Van Milletvekili Muslih Görentaş'ın, İstanbul'da nesredilen Millî Yol Dergisinde «Doğunun derdine çare» başlığı altındaki yazıdan dolayı imza sahibi hakkında takibat yapıp yapılmadığına dair sözlü soru önergesi, Adalet ve İçişleri Bakanlıklarına gönderilmiştir. (6/312)

4. — Eskişehir Milletvekili Seyfi Öztürk'ün, 1 Mayıs 1962 günü Eskişehir Hasırcı Çiftliği sayfiyesinde öğretmen ve öğrenciler arasında basında açıklanan olaylara dair sözlü soru önergesi, Millî Eğitim ve İçişleri Bakanlıklarına gönderilmiştir. (6/313)

5. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, Basın - İlân Kurumu Kararnamesinin yürürlüğe girdiği günden bu güne kadar İstanbul, İzmir, Ankara ve Anadolu gazetelerine verilen ilân bedellerinin miktarına dair sözlü soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir. (6/314)

6. — Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, Tedbirler Kanununun yürürlüğe girdiği günden beri bu kanuna aykır ne kadar olay tesbit edildiğine dair sözlü soru önergesi, Adalet Bakanlığına gönderilmiştir. (6/315)

7. — Mardin Milletvekili Şevki Aysan'ın, 6 Mayıs 1962 Pazar günü Mardin'de vukubulan olayların cereyan şekline ve olaya sebep olanlar hakkında ne gibi bir işlem yapıldığına dair sözlü soru önergesi, İçişleri Bakanlığına gönderilmiştir. (6/316)

8. — Zonguldak Milletvekili Suphi Konak'ın, Zonguldak kömür havzasının Ereğli ve Armutçuk Kömür İşletmeleri olarak hangi iktisadi, ticari ve idari sebeplerle ikiye ayrıldığına ve Mayıs 1962 ayında ne sebeple tekrar birleştirilmesine karar verildiğine dair sözlü soru önergesi, Sanayi Bakanlığına gönderilmiştir. (6/317)

Yazılı Sorular

1. — Eskişehir Milletvekili Seyfi Öztürk'ün, Devlet Demiryolları 1 nci İşletmesindeki görevinden ihraç edilen Kondoktör Mustafa Gülten hakkında yazılı soru önergesi, Ulaştırma Bakanlığına gönderilmiştir. (7/113)

2. — Hatay Milletvekili Şekip İnal'ın, çay paketlenme işinin Trabzon'a nakli hususunda bir karar olup olmadığına ve yaş çay yaprağı fiyatının artırılmasının düşünülüp düşünülmediğine dair yazılı soru önergesi, Gümrük ve Tekel Bakanlığına gönderilmiştir. (7/114)

3. — Çankırı Milletvekili Şaban Keskin'in, Çankırı'nın kalkındırılması hususunda ne düşünüldüğü hakkındaki yazılı soru cevabının geciktirilmesi sebebine dair yazılı soru önergesi, Başbakanlığa gönderilmiştir. (7/115)

4. — Erzurum Milletvekili Tahsin Telli'nin, Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü tarafından Erzurum'da satın alınan arsa bedelinin neden zamanında ödenmemiş olduğuna dair yazılı soru önergesi, Bayındırlık Bakanlığına gönderilmiştir. (7/116)

5. — Erzurum Milletvekili Adnan Şenyurt'un, Pasinler ovasının sulanmasında çok ehemmiyetli yeri olan Sürbahan barajının yapılıp yapılmıyacağına dair yazılı soru önergesi, Bayındırlık Bakanlığına gönderilmiştir. (7/117)

6. — Tekirdağ Milletvekili Turhan Kut'un, Marmara Ereğli'sini Edirne - İstanbul Devlet yoluna bağlayan yolun asfalt olarak ıslahının düşünülüp düşünülmediğine dair yazılı soru önergesi, Bayındırlık Bakanlığına gönderilmiştir. (7/118)

2. — GELEN KAĞITLAR

Teklifler

1. — Cumhuriyet Senatosu Adana Üyesi

Mehmet Ünal'dı'nın, 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun geçici 84

ncü maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna geçici bir madde eklenmesine dair kanun teklifi (2/243) (Maliye ve Bütçe komisyonlarına)

2. — Cumhuriyet Senatosu Bursa Üyesi Baki Güzey ve 16 arkadaşının, yaş meyva, sebze, et ve balık ile diğer çabuk bozulan maddelerin ihracı maksadıyla soğuk hava tertibatlı hususi nakil vasıtalarının Gümrük Resmi ile Gümrüklerde alınan diğer bilûmum vergi ve resimlerden muaf olarak ithaline dair kanun teklifi (2/244) (Gümrük ve Tekel, Maliye, Tarım, Ticaret, Ulaştırma ve Bütçe komisyonlarına)

3. — Nevşehir Milletvekili Ali Baran Numanoglu ve 13 arkadaşının, Türkiye Halk Bankası ve Halk Sandıkları hakkındaki 2284 sayılı Kanunun bazı maddelerinin değiştirilmesine ve bu kanuna bazı maddelerin eklenmesine dair olan 5652 ve 6854 sayılı kanunlara ek kanun teklifi (2/245) (Ticaret, İçişleri, Maliye ve Bütçe komisyonlarına)

4. — Nevşehir Milletvekili Ali Baran Numanoglu ve 169 arkadaşının, Millî Eğitim Vergisi Kanunu teklifi (2/246) (Millî Eğitim, Gümrük ve Tekel, Ticaret, Ulaştırma, Sanayi, Basın - Yayın ve Turizm, Maliye ve Bütçe komisyonlarına.)

Raporlar

5. — Turizm ve Tanıtma Bakanlığı kanunu tasarısı ve Basın - Yayın ve Turizm ve Bütçe komisyonları raporları (1/180) (Gündeme) (S. Sayısı : 152) [Dağıtma tarihi : 9 . 5 . 1962]

6. — Kütahya Milletvekili Rauf Kıray ve 4 arkadaşının, 1580 sayılı Belediye Kanununun 15 nci maddesinin 58 nci bendine tevfikan belediyelere kurulan toptancı hallerin sureti idaresi hakkındaki Kanunun 7 nci maddesinin tadili hakkında kanun teklifi ve İçişleri Komisyonu raporu (2/119) (Gündeme) (S. Sayısı : 153) [Dağıtma tarihi : 10 . 5 . 1962]

7. — 2644 sayılı Tapu Kanununun 15 nci maddesinin ikinci fıkrasının son cümlesinin değiştirilmesi hakkında kanun tasarısı ve İçişleri Komisyonu raporu (1/152) (Gündeme) (S. Sayısı 154) [Dağıtma tarihi : 9 . 5 . 1962]

8. — Devlet İstatistik Enstitüsünün Görev, Yetki ve Kuruluşu hakkındaki kanun tasarısına dair Cumhuriyet Senatosu Başkanlığı tezkeresi ve Cumhuriyet Senatosunca yapılan değişiklikler hakkında Millet Meclisi Geçici Komisyonu raporu (1/169) (S. Sayısı : 63 e ek) [Dağıtma tarihi : 11 . 5 . 1962]

BİRİNCİ OTURUM

Açılma saati : 10,00

BAŞKAN — Başkanvekili Mekki Keskin

KÂTİPLER : Ferruh Bozbeyle (İstanbul), Muslih Görentaş (Van)

BAŞKAN — Birleşimi açıyorum.

3. — YOKLAMA

BAŞKAN — Yoklama yapılacaktır. (Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Ekseriyetimiz vardır, görüşmelere başlıyoruz.

4. — BAŞKANLIK DİVANININ GENEL KURULA SUNUŞLARI

1. — Sayın Milletvekillerinden bazılarına izin verilmesi hakkındaki Başkanlık tezkeresi (3/283)

BAŞKAN — İzin istekleri hakkında tezkere vardır, önce okutup sonra teker teker oylarınıza

sunacağım.

Genel Kurula

Aşağıda adları yazılı Sayın Milletvekillerinin hizalarında gösterilen müddetlerle izinleri Başkanlık Divanının 10 . 5 . 1962 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

Millet Meclisi Başkanı
Fuad Sirmen

Mardin Milletvekili Şevki Aysan, 10 gün mâzeretine binaen, 21 . 5 . 1962 tarihinden itibaren.

Trabzon Milletvekili Nazmi Öktem, 1 ay mâzeretine binaen, 20 . 5 . 1962 tarihinden itibaren.

Ağrı Milletvekili Nevzat Güngör, 15 gün mâzeretine binaen, 21 . 5 . 1962 tarihinden itibaren.

Mardin Milletvekili Şevki Aysan, 10 gün mâzeretine binaen, 21 . 5 . 1962 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmişler... Kabul edilmiştir.

Trabzon Milletvekili Nazmi Öktem, 1 ay mâzeretine binaen, 20 . 5 . 1962 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmişler... Kabul edilmiştir.

Ağrı Milletvekili Nevzat Güngör, 15 gün mâzeretine binaen, 21 . 5 . 1962 tarihinden itibaren.

BAŞKAN — Kabul edenler... Kabul etmişler... Kabul edilmiştir.

BAŞKAN — Bir önerge var, okutuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına

Araya bayram tatili girmesi sebebiyle Meclisin bugün aralıksız çalışarak gündemde bulunan kanun tasarılarını müzakere etmesini,

Bunun için de sayın milletvekillerinin Mecliste hazır bulunmalarının karar altına alınmasını arz ve teklif ederiz.

Ağrı
Kerem Özcan

Mardin
Talât Oğuz

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlar, dünkü Birleşimde, bugün için aralıksız çalışacağımız hususunu oylarınıza sunmuştum. Bugün saat 10 da toplanmak üzere de Birleşime son verilmişti.

Esasen bugün saat onbeşte normal toplantımız vardır. Saat onda toplanmak suretiyle aralıksız çalışarak fazlaca kabarık olan gündemin bitirilmesi arzu edildiğine göre, önergeyi oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul olundu.

5. — SEÇİM

1. — *Anayasa Mahkemesine asıl ve yedek üye seçimi*

BAŞKAN — Efendim, gündemin birinci maddesi Anayasa Mahkemesi, asıl ve yedek üye seçimidir. Dün üye seçiminin beşinci turunda kalmıştık. Beşinci tura devam edeceğiz.

Tasnif heyetinde çalışacak arkadaşları seçiyoruz.

Ali İhsan Gögüş (Gaziantep) (Burada sesleri)

Hasan Aksoy (Adana) (Burada sesleri).

İlyas Seçkin (Ankara) (Burada sesleri)

Orhan Apaydın (Aydın) (Burada sesleri).

Bekir Sami Karahanlı (Urfa) (Burada sesleri).

Mazhar Arıkan (İçel) (Yok sesleri).

İsmet Sezgin (Aydın) (Burada sesleri).

BAŞKAN — Tasnif heyeti seçilmiş bulunuyor.

Zarfları ve mühürlü kâğıtları dağıtıyoruz. Arkadaşlar adayların isimlerini kâğıtlara lütfen yazsınlar.

Efendim, dünkü durumu bir kere daha açıklama bakımından, 4 neü turun neticelerini tekrar okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

Anayasa Mahkemesi asıl üyeliği için dördüncü defa yapılan seçime (225) üye katılmış ve neticede aşağıda adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen oyları almışlardır.

Arz olunur.

Üye

İstanbul

Reşit Ülker

Üye

Eskişehir

Şevket Asbuzoğlu

Üye

Malatya

Üye

Erzurum

Ertuğrul Akça

Üye

Erzurum

Cevat Önder

Üye

Ankara

Nurettin Akyurt

Hakkı Ketenoğlu

Celâlettin Kurelman

Sait Köksal

Mehdi Mihçioğlu

132

128

91

İhsan Olgun	36
Baha Arıkan	9
Nevzat Tüzünkan	7
Reşat Bayramoğlu	2
Kahraman Koç	2

BAŞKAN — Efendim, tasnif heyetine bir kolaylık olmak için zarfların yapıştırılmamasını rica ederiz.

Oylamaya nereden başlanacağını tesbit etmek için kur'a çekiyoruz. İstanbul Milletvekillerinden itibaren oylama ya geçeceğiz efendim.

(Oylama yapıldı.)

BAŞKAN — Tasnif heyeti yerlerini alsınlar. Arkadaşlarımız da Meclisten ayrılmasınlar; tasnif devâm ederken gündemin diğer maddelerinin müzakeresine devam edeceğiz.

Oyunu kullanamıyan arkadaşımız var mı? (Var var, sesleri) Lütfen oylarınızı kullanınız efendim... Oylama muamelesi bitmiştir. Tasnif heyeti lütfen işlerini çabuk bitirsinler.

(Oylar tasnif edildi.)

BAŞKAN — Efendim, tasnif neticesi gelmiştir. Okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

Anayasa Mahkemesi asıl üyeliği için beşinci

defa yapılan seçime (247) üye katılmış ve neticede aşağıda adları yazılı olanlar hizalarında gösterilen oyları almışlardır.

Arz olunur.

Üye

İhsan Göğüş

Üye

İlyas Seçkin

Üye

B. Sami Karahanlı

Üye

Hasan Aksay

Üye

Orhan Apaydın

Üye

İsmet Sezgin

İsmail Hakkı Ketenoğlu	131
Celâlettin Kurelman	128
Sait Köksal	110
İhsan Olgun	35
Baha Arıkan	8
Nafiz Yamanoğlu	5
Reşat Bayramoğlu	4
Kahraman Koç	1
Necmi Osten	1

BAŞKAN — 5 nci turda da aradığımız salt çoğunluğu temin edemediğimiz için, altıncı tura devam edeceğiz. Öğleden sonra toplanılmak ve turlara devam etmek üzere oturumu saat 15 e tâlik ediyorum.

Kapanma saati : 11,20

İKİNCİ OTURUM

Açılma saati : 15,00

BAŞKAN — Başkanvekili Refet Aksoy

KÂTİPLER : Muslih Görentaş (Van), Ferruh Bozbeyli (İstanbul)

BAŞKAN — Oturumu açıyorum, yoklama yapacağız.

(Yoklama yapıldı.)

BAŞKAN — Çoğunluğumuz var, görüşmelere başlıyoruz. Bir takrir var, okutuyorum.

Millet Meclisi Divan Başkanlığına

1. Yoklamaların ciddiye alındığının Başkanlıkça Yüksek Meclise arz edildiği tarihten bugüne kadar içtüzüğün 195 ve 196 ncı maddelerine göre birleşimlere üstüste ve mazeretsiz olarak

üç gün ve daha fazla katılmıyan sayın üye kaç kişidir.

2. Bu üyeler hakkında şimdiye kadar Başkanlık Divanıca ne işlem yapılmıştır. Cevaplandırılmasını arz ve teklif ederim.

Mardin

Talât Oğuz

BAŞKAN — Efendim, İçtüzüğün bu husustaki 195 nci maddesini huzurunuzda bir defa daha okumayı faydalı buluyoruz. Okuduktan sonra

Riyasetçe bu bapta ne gibi tedbirler alındığını da arz edeceğim

195 nci madde : «Birbiri ardına üç inikatta yapılan yoklamalarda veyahut açık rey istihsalinde bir mebusun Meclise devam etmediği tebeyün ederse o mebus izinsiz addedilir.

Mebusun gaybubetini muhik gösteren hususların tetkik ve takdiri Riyaset Divanına aittir.

Gaybubeti meşru bir mazerete müstenidolmadığı anlaşılan mebusun ismi Resmî Gazeteye derç ve ilân olunur.

Bu husustaki şikâyetler Riyaset Divanına arz edilir.»

«(MADDE - 196) İzinsiz veya mezuniyetini geçiren mebusların geçirmiş oldukları günler tahsisatlarından kesilir.»

Efendim, İktüzüğün bu katî sarahatine göre hakikaten yapılan yoklamalarda üstüste üç defa bulunmıyanlar hakkında harekete geçip İktüzük hükmünü tatbik etmek hususu Riyaset Divanına takarrür etmiştir. İsimleri tesbit edilen arkadaşlardan maddedeki 4 ncü fıkra mucibince ne sebebe binaen devam etmediklerinin sorulacağını ve devam etmedikleri günlerin tesbit edileceğini malûmaten arz ederim.

Gündeme devam ediyoruz.

2. — *Sivas Milletvekili Mahmut Vural'a verilmiş olan izin başlangıcının 2 . 5 . 1962 tarihine alınması hakkındaki önergesi (3/284)*

BAŞKAN — Efendim, şimdi de Riyasetin Genel Kurula sunuşları meyanında bir tezkere vardır, onu okutuyorum.

Genel Kurula

Sivas Milletvekili Mahmut Vural'ın, mazeretine binaen, 18 . 4 . 1962 tarihinden itibaren 15 gün izinli sayılması hususu Genel Kurulun 18 . 4 . 1962 tarihli 76 ncı Birleşiminde kabul edilmişse de; adı geçenin, bu tarihler arasında görevli olarak çalışmakta bulunduğundan bahsile izininin, vâki ikinci talebi üzerine, görevinin sona ereceği 2 . 5 . 1962 tarihinden itibaren başlaması Başkanlık Divanının 10 . 5 . 1962 tarihli toplantısında kararlaştırılmıştır.

Keyfiyet yüce tasviplerine arz olunur.

Millet Meclisi Başkanı
Fuad Sirmen

BAŞKAN — Bu şekilde kabulünü tasvibinize

arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

BAŞKAN — Efendim; şimdi Anayasa Mahkemesine üye seçimi hakkında Üniversite Rektörlüğünden gelmiş bir yazı vardır, okutuyorum. Bu yazı okunduktan sonra, konuşmak isteyen arkadaşlar varsa, kendilerine söz vereceğim.

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Genel Sekreterlik Kanunlar Müdürlüğünden yazılan 10 . 5 . 1962 tarihli ve 2185/9955 sayılı yazınız.

1. Anayasa Mahkemesinin kuruluşu ve yapılandırma usulleri hakkındaki 44 sayılı Kanunun 5 nci maddesi uyarınca, Anayasa Mahkemesi üyeliği için yasama meclislerinde yapılacak seçimlere esas teşkil etmek üzere üniversitelerin hukuk, iktisat ve siyasal bilimler öğretim üyelerinden mürekkep kurul, ilk yazımızda da arz ettiğimiz gibi, rektörlüğümüzün dâveti ile 7 . 5 . 1962 Pazartesi günü, Ankara Hukuk Fakültesinde toplanmış ve kendi arasından seçtiği Başkanlık Divanının idaresi altında aday seçimleri işlemine başlanmıştır.

2. Bu kurul, seçime geçmeden önce; tesbit edeceği adayların, dışarıda da seçilip seçilemeyeceği hususunu müzakere etmiş ve neticede, mevcudun üçte ikisini aşan çoğunlukla, adayların, üniversite öğretim üyeleri içinden ve dışından seçilebilmesinin, Anayasa ve 44 sayılı Kanunun hükümlerine tamamen uygun olduğuna karar vermiş ve bu esasa göre seçimini yapmıştır.

3. Bu seçimin Anayasa ve 44 sayılı Kanun hükümlerine uygun olduğunu, ilgili seçim kurulunun yukarıda zikredilen kararına dayanarak, teyiden ve saygılarımla arz ederim.

Ankara Üniversitesi Rektörü
Ord. Prof. Suut Kemal Yetkin

BAŞKAN — Rektörlüğün yazısı, Yüksek Heyetinizin vermiş olduğu karar hilâfıdır. Evvelki noktai nazarlarında sebat ediyorlar. Bu hususta konuşmak isteyen arkadaş var mı? Buyurun Sayın Ülker.

REŞİT ÜLKER (İstanbul) — Çok muhterem arkadaşlar, Büyük Millet Meclisi olarak Türk üniversitelerine ve bunları temsil eden İstanbul ve Ankara Üniversitesinin Anayasa Mahkemesine üye seçmekle ilgili fakültelerine tanınmış bir

hakkın savunmasını yapmaktayız. Büyük Millet Meclisi, Anayasa ve Anayasa Mahkemesi Kanunu gereğince bir üyeyi, 5 ne maddede gösterilen kurul tarafından gösterilecek üç aday arasından seçecektir. Büyük Meclisin görüşü, tartışmalardan sonra belli olmuş ve ilgililere bildirilmiştir.

Burada konuşan muhtelif arkadaşlarımız bunun Anayasanın bir nevi tefsiri olacağını ve bu sebeple tefsire yetkimiz bulunmadığını belirttiler. Tefsirin ne demek olduğu İchtizükte muayyendir. Bir kanunun tefsiri muayyen usullerle gelir, muayyen usullerle kabul edilir ve sonra neşir ve ilân edilir. Anayasanın bir maddesinin uygulanması üzerine Büyük Millet Meclisince, Yasama Meclislerince uygulanması ise aslâ tefsir sayılmasına imkân yoktur. Şüphesiz ki, her tatbikat bir anlayış tarzında uygulanır. Tefsir mânasında mündemiçtir. Nitekim Büyük Millet Meclisi Anayasanın tatbikatı olarak birçok işler yapmıştır.

Eğer, Büyük Millet Meclisi tefsir edemez demiş olsaydık, her ihtilâflı noktada tefsir yoluna gitmemiz lâzımgelirdi. Anayasa Mahkemesinden tefsir istememiz lâzımgelirdi. Tatbikatta bunu yapmadık. Binaenaleyh bu bir tefsir değildir.

Şimdi; Üniversite Rektörlüğünün verdiği cevaba gelince : Arkadaşlar, Millet Meclisi ve Senata aynı mealde karar vermiştir. Bu Meclis kararıdır. Müzakere ettikten sonra bu kararı vermiştir. Bu karar üniversitenin lehinedir. Kendi aranızdan seçin diye bir tefsir tarzını burada savunduğ ve bu tefsir tarzını Büyük Meclis benimsemiştir. Nitekim, bu maddenin Anayasa'da karşıtı olan maddenin müzakeresi sırasında, Anayasa Komisyonu Sözcüsü Kurucu Meclisin huzurunda «kendi aralarından seçeceklerdir» diye beyan ediyorlar.

Arkadaşlar, sözcülük makamının, sözcülük yerinin bir önemi vardır. Kurucu Mecliste bulunan arkadaşlarımız, sözcünün bu açık beyanı karşısında «kendi aralarından seçecektir» diye bir önerge vermeye lüzum görmemişlerdir. Şimdi, sonuna getiriyorum sözümü. Burada Büyük Millet Meclisinin vermiş olduğu kararı üniversiteler icra etmek mevkiindedir. Bendenizin kanaati odur. Hürmetlerimle. (Alkışlar)

BAŞKAN — Buyurun, İlyas Seçkin.

İLYAS SEÇKİN (Ankara) — Pek muhterem arkadaşlarım, dün öğleden evvel akdetmiş oldu-

ğunuz celsede, Anayasanın 145 ne maddesi hükmüne göre; üniversiteler arasından, 3 fakülte profesörleri ve öğretim üyelerinden müteşekkil heyetin, teşriî meclisler seçimine esas olmak üzere, Anayasa Mahkemesine seçeceği üyeliklerin üç katı tutarında gönderdikleri namzetlerin nitelikleri üzerinde bir karar ittihaz buyuruldu. Dün Muhterem Meclise arz ettim. Anayasanın 145 ne maddesine göre; Anayasa Mahkemesine teşriî meclisler tarafından seçilecek üyelerden bir tanesi üniversitenin göstereceği namzetler arasından seçilecektir. Üniversitenin göstereceği namzetler, mutlâk surette kendi müntesipleri ve üyeleri arasından seçileceğine dair Anayasada sarih bir hüküm yoktur. O kadar yoktur ki, aynı zamanda Anayasanın 145 ne maddesi der ki; «Askerî Yargıtay da, teşriî meclisler tarafından seçilmesi için aday gösterirler ve sarahaten kendi aralarından seçeceklerini kanun tasrih etmiştir. Yine onu da Meclis seçecektir. Beritaraftan üniversitelerin kendi aralarından aday seçeceklerine dair Anayasa Kanununda sarahat yoktur. Hususi kanununda da yoktur. Burada bir karar ittihaz ediyoruz, fakat icra etmek hakkımız yoktur. Ferda Güley ve Reşit Ülker arkadaşlarımla mütalâalarına iştirak edecek olursanız teşriî organı bir icra organı haline getirirsiniz. Üniversite muhtardır. Muhtar olan üniversiteye «Sen kanunu öyle anlıyorsun, ben böyle anlıyorum, sen de bu şekilde anlamaya mecbursun» diye bir fikir empoze etmeye salâhiyetimiz var mı? («Yok, yok» sesleri) O halde ihtilâf çıktığı anda, bu ihtilâfı halledecek bir makam bulunmadığına göre, «biz abesle mi iştigal edeceğiz?.. Biz diyoruz ki, bu Meclis kanunu bu şekilde anlıyor; üniversite senatosu yetkilileri toplanmış, üçte iki çoğunlukla, «biz kanunu şöyle anlıyoruz, aramızdaki öğretim üyeleri, profesörlerden seçmek mecburiyeti yoktur. Diğer taraftan Anayasa Mahkemesi üyeliğine lâyık vatandaşları seçer ve sizin meclisinizde hazır olmak üzere namzet olarak gönderir. İhtilâf çıkması halinde, bu ihtilâfı halledecek Anayasada hüküm yoktur. Böyle bir, ihtilâf neticesinde şu olacaktır...

Anayasa Mahkemesi bir müddet kurulamıyacaktır.. Bir hususi kanun çıkarır ve dersiniz ki; «Anayasa Mahkemesine üniversiteden gelecek namzetler üniversite mensupları arasından seçilir»

Böyle bir hususi kanun Anayasaya aykırı düşmüyorsa, üniversite üyeleri de buna uymaya mecbur olur. Binaenaleyh muhterem arkadaşlarımdan istirham ediyorum; Meclisi bir iera organı haline getiren böyle bir karar için biz ısrar etmiyelim. Üniversite ile «sen haklısın ben haklıyım gibi» bir duruma düşmeyelim. Bence yapılacak olan şudur: Adliye Vekili bir kanun getirsin, üniversite mensupları kendi aralarından namzet göndersinler. Vakit yok diyeceksiniz. Üniversitenin gönderdiği namzetler arasından seçimimizi yapacağız, üyeleri seçeceğiz, teşkil ettiğimiz Anayasa Mahkemesi kurulacak. Bu seçilen adayların kanunda aranan şartları haiz olmadıkları tebeyyün ederse bizzat o kurduğumuz Anayasa Mahkemesi bunu bir karara bağlar. Bu hususta ittihaz edilen karar vacübül ittihadır, üniversitece de vacübül ittihadır. Binaenaleyh işi basite irca edelim. Sen haklısın, ben haklıyım dâvasını ortaya dökmek ve bu yolda yürümekte bir mâna yoktur. En doğru şey seçimi yapmaktır. Tekrar seçeriz ama, müddeti içinde teşriî Meclis vazifesini yapmış ve Anayasa ile tesbit edilen müddet içerisinde Anayasa Mahkemesini kurmuş oluruz. Onun için lütfetsinler Ferda Güley ve Reşit Ülker arkadaşlarımız, bu husustaki ısrarlarından vazgeçsinler. Bu hususta en salim yol, bizim gösterilen adaylar arasından seçimi yapmamızdır. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Abdülhak Kemal Yörük.

ABDÜLHAK KEMAL YÖRÜK (Ankara)

— Çok muhterem arkadaşlarım; dün de bu mesele için huzurunuzu işgal etmiştim. Bugün yine, üniversitenin Yüksek Heyetiniz tarafından ittihaz edilen karar münasebetiyle vermiş olduğu karara muttali olduktan sonra yine huzurunuzda çıkmak cüretini kendimde buldum.

Evvelâ şunu arz edeyim ki, dün bâzı muhterem arkadaşlarımız, üniversitenin kendi üyeleri arasından namzet irae etmemesini, birtakım hususi menfaat ve maksatlara atfetmiş bulunmaları itibariyle duyduğum büyük teessürü arz etmekten kendimi alamıyorum. Yüksek bir ilim heyetini bu şekilde menfaat hisleriyle hareket eden küçük düşünceli adamlar diye tavsif etmenin doğru ve insafa sığar bir hareket olmadığını burada bilhassa tebarüz ettirmek istiyorum. Eminim ki Ferda Güley arkadaşımız

bu beyanatını verirken bir dereceye kadar duydukları teessürü ifade için heyecana kapıldı. Bu itibarla belki maksatlarını aşan bu sözler kendi ağızlarından çıktı. Bu noktayı bu şekilde açıklamak lüzumunu hissettikten sonra, asıl meseleye geliyorum.

Anayasanın hükmünü, muhterem İlyas Seçkin arkadaşımız gayet güzel tahlil buyurdular. Ben bu nokta üzerinde duracak değilim. Asıl üzerinde duracağım nokta şudur: Kanunu tatbikle mükellef olan ilk merci kanundan ne anlıyorsa onu tatbik eder, o yolda hareket eder. Üniversite heyeti üç namzet bizim için, üç namzet de Senato için seçerken Anayasanın hükmünden ne anlıyorsa, ona göre hareket etmiş ve kendi seçeceği namzetlerin kendi içinden seçmesi hakkında bir sarahet mevcut bulunmaması itibariyle, hem kendi içinden, hem de kendi dışından namzet irae etmeyi doğru bulmuş, onun kanunu anlayışı budur, metne mâna verme hususunda; kendi düşünce ve takdir salâhiyetini kullanmıştır. Yüksek Heyetiniz de filhakika her hangi bir kanun metninden ne anlıyorsa onu ızhar etme salâhiyetini haizdir, fakat ilk tatbik mercii olan üniversite, öğretim üyeleri kurulunun muayyen bir kanun hükmünü anlayışının, bizim kanun hükmü anlayışımıza takdimen mütalâa edilmesi lâzımdır. Kaldı ki ihtilâf halinde bir hal mercii de mevcuttur.

Eğer üniversite öğretim üyelerinden terekübeden bu heyet hatalı bir yol takibetmişse, dün de arz ettiğim gibi, Anayasa Mahkemesi teşkiline mütedair olan kanunun 3 ncü maddesindeki sarahat dairesinde Anayasa Mahkemesi gelen üyenin hakikaten kanuni şartlar dairesinde seçilmiş bulunup bulunmadığını tetkik eder ve bir karar verir. Bu salâhiyet Anayasa Mahkemesininindir. Binaenaleyh dün burada ekseriyetle ittihaz edilen karardan rucu edilmesini rica ederim. Yeni Anayasamıza göre, ona takaddüm eden zamanlarda Meclisin haiz olduğu omnipotansın bulunmadığını nazarı itibara alırsak hiçbir müesseseye onların kanun anlayışı hilâfına hükmetmek salâhiyetini haiz bulunmadığımızı kabul etmemiz lâzımgelir. Bu Anayasa Yüksek Meclisin omnipotansını evvelki kadar geniş tutmamıştır. Her mercie hukuk kaidesini tatbik etmek hususunda salâhiyet vermiş ve bunların tatbikinde eğer birtakım mahzurlar doğ-

muş, hukuki tatbikatı yanlış olmuşsa bunun islahı hususunda yüksek merciler tâyin etmiştir. Ancak bu merciler bu kararları bozar. Binaenaleyh, Yüksek Heyetinizin dün vermiş olduğu karar karşısında, bugün üniversitelerin göstermiş olduğu ısrarı nazarı itibara alarak, esas ihtilâfta hepimizce ve efkârı umumiyeye sarîh bulunmak itibariyle, yarın Anayasa Mahkemesince ihtilâfı halletmek üzere, üniversitenin göstermiş olduğu namzetler arasından bir üyeyi seçelim.

Bir noktaya daha temas etmek istiyorum. Affedersiniz huzurunuzu fazla işgal ediyorum. Yalnız Reşit Ülker arkadaşımın üzerinde durduğu Anayasa Komisyonu Sözcüsünün, Temsilciler Meclisi huzurunda yapmış olduğu açıklamadan bahsetmiş ve bir soru üzerine, fiilhakika sözcü «elbette kendi aralarından seçeceklerdir» demiştir.

Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonunda hemen bütün müzakerata iştirak etmiş bir arkadaşınız sıfatıyla arz edeyim : Anayasa Komisyonunda bu bapta yapılan müzakerelerde, Üniversite Kurullarının kendi aralarından namzet irae etmesi meselesi sureti katiyede mevzuubahsolmamıştır.

Yaşım dolayısıyla, hâfizamın zayıf olacağını nazarı dikkate alarak hâfizası çok kuvvetli olan muhterem arkadaşım Coşkun'a dün tekrar «ben böyle hatırlıyorum» dedim. «Sen nasıl hatırlıyorsun?» diye sordum; «Ben de senin dediğin gibi hatırlıyorum, Üniversite Kurullarının kendi aralarından seçeceklerine dair bir karar yoktur» dedi. Tabii inanıp inanmamanız sizlerin elindedir. Acaba metnin sarahati karşısında ihzari mesaiye müracaat edebilir miyiz? Bütün arkadaşlarımız pek güzel bilirler ki; bu ihzari mesaiye müracaat bir nevi tefsir yoludur. Daha doğrusu muhtelif tefsir yollarından biridir. Fakat bu yola gidebilmek için metinde bir müphemiyetin, bir noksanın bulunması iktiza eder. Metnin sarîh bulunması halinde hiçbir ilim adamı ihzari mesaiye müracaati teçviz etmez. Çünkü, bu mesai muhtelif eşhasın davranışlarının heyeti mecmuasını ifade eder. Metin sarîh iken, mutlak surette bu sarîh metni nazarı itibara alarak, müspet, menfi, hükmünü tatbik etmek lâzımdır.

Binaenaleyh, ben tekrar Yüksek Heyetinizden dünkü vermiş olduğu karardan rücu ederek, Üniversitenin göstermiş olduğu namzetlerden

bir tanesini seçmesini rica ediyorum. Bu suretle, ihtilâf muvakkaten halledilmiş ve Anayasa Mahkemesinin eksik kalan uzvu taayyün etmiş olur. Fakat, ileride Anayasa Mahkemesi bunu hakikaten yanlış görürse, yeni baştan seçilir. Bugün Yüksek Meclisin iradesini, ki muhteremdir şüpheli yok, Üniversiteye empoze etmek isterse, bu muvafık olmaz.

Çünkü artık Yüksek Meclisin iradesinin mutlak surette memlekette mevcut bütün müesseselere sâri olabileceği hususunda kanaat beslememi ze yeni Anayasa imkân vermemektedir.

Hürmetlerimle. (Alkışlar)

BAŞKAN — Gıyasettin Karaca.

GİYASETTİN KARACA (Erzurum) — Muhterem arkadaşlarım, münakaşasını, müzakeresini yaptığımız bu mevzuun, mecrasını, burada, şimdi yaptığımız konuşmalarla taşırmamak icabeder. Elimizde mevcudolan Anayasa maddesi gayet sarîhtir. Sarîh bir hükmün tefsirine lüzum yoktur. Kanun bir mantık kaidesidir. Mantık ise aklın gösterdiği bir yol, bir meşaledir. Yüksek Meclis beni mâzur görsün, af buyurunuz, bugünkü Anayasamıza göre angarya yoktur. İlimin ışığını elinde tutan Hukuk, Siyasal ve İktisat Fakülteleri ilim adamlarının, Anayasa Mahkemesine üye seçmesinin muayyen bir maksadı, muayyen bir mânası vardır. Bunu izahtan kendimi alıkoymak isterim. Ancak Yüksek Meclisinizde Sayın Hocamın da arz ettiği gibi ben bu noktaya temas etmiyeceğim, ama biraz daha sarîh olarak bir ciheti söylemek mecburiyetindeyim. İçinizden hiçbiriniz benim doğrudan doğruya başka söz söyleyeceğimi sanmasın. Zannediliyordu ki, Anayasa Mahkemesine seçilen âzaların aylıkları çok yüksek meblâğlar tutacak. Vaktaki bu meblâğ, en yüksek Devlet memurunun almış olduğu maaşın % 60 ı tazminat kabul edildiği andan itibaren, ilmin meşalesini elinde tutan ve ilim kisvesine bürünmüş bulunan istikbale, hakka ve adalete ışık tutacak olan bu arkadaşlar, bugün aldıklarından daha az bir maaş alacaklarını nazarı itibara alarak ve orada vazife almaları halinde maddi imkânları kaybolacağı için bugün Anayasa Mahkemesinde üyelik yapmayı maalesef kabul etmiyorlar. Kabul etmek lâzımdır ki, Anayasa Mahkemesine üye olmak, en az bir kürsüde profesör olmak kadar şerefli, hattâ daha şerefli bir vazifedir. Niçin bu şerefli vazifeyi yapmaktan imtina ediyor-

lar? Sebebi açık arkadaşlar, demin söylediğim gibi.

Şimdi burada iki tez çarpışmaktadır. Ben şahsan rektörlükten gelen yazının Anayasa mevzuatına daha uygun olduğu kanaatindeyim. Bir defa Anayasamızda, öğretim üyelerinin bu seçimi kendi aralarında bizzat öğretim üyelerinden seçeceğine dair katî bir sarahat yoktur. Öğretim üyeleri, memleket çapında araştırma yapabilecek, bu gibi mevzular üzerinde bilgi sahibi, ehliyetli kişiler arasından, seçmek yetkisine sahiptirler. Aksi takdirde, Hukuk, İktisat, ve Siyasal Bilgiler Fakültesindeki hiçbir ilim adamına, adaylığı kabul etmediği takdirde, onları buraya zorla getirip de «Sen aday olacaksın. Bu vazifeyi yapacaksın» diyemeyiz. Ben bu vazifeyi yapmıyorum. Diyebileceklerdir... Şu halde nereden yürüyeceğiz arkadaşlar? Akliselimin gösterdiği yoldan. Nedir bu yol?.. Cebirle, zorla, «Sen burada üyelik yapacaksın» demek suretiyle mi? Buna hakkımız olmadığına göre, bu vazifeye kendilerinin seçtiği, itimadettiği güvendiği ve inandığı kişiler bu Meclisçe aday olarak kabul edilmeli ve seçim bu adaylar arasından yapılmalıdır. Eğer biz rektörlükten gelen cevabi yazının dışında bir yola gidersek Anayasanın tatbikatını zorlaştırmış oluruz. Ben bu vazifeyi kabul etmiyorum diyor. Maddi imkânlarım zâyi oluyor, bir dâva alıyorum, eser yazıyorum para kazanıyorum, seçilmeyi kabul etmiyorum, diyor.

Şu halde bu mevzuu, Meclisle rektörlük ve üniversite arasında bir mesele yapmak doğru değildir. Üniversitenin görüşü doğrudur. Anayasanın maksat ve gayesi de bu yoldadır. Takdir sizlerindir. Hürmetlerimle.

BAŞKAN — Ahmet Aydın Bolak.

AHMET AYDIN BOLAK (Balıkesir) — Muhterem arkadaşlarım, kanaatimce hâdisе muhterem Meclisin prestiji ve ittihaz etmiş olduğu bir karara muhalefet veya aksi istikamette alınmış bir kararın yaratmış olduğu hissî bir mesele nin münakaşası mevzu bahis değildir. Hâdisede şekli hukuk hâkimidir. Anayasanın metninde, üniversitelerin göstereceği namzetler arasından seçmek mevzu bahistir. Anayasa Mahkemesi tasarısı kanunlaşırken, bu Mecliste müzakere esnasında hiçbir arkadaşımız bu maddeye «Kendi aralarından» kaydının ithalini arzulamamıştır. Müzakereler böyle geçmiştir. Şimdi, Anayasa Mahkemesi tasarısının yani Anayasa Mahkemesi

kurulması hakkındaki tasarının müzakeresi esnasında bu husus madde metnine ithal edilmediğine göre, üniversitenin tesis ettiği tasarruf madde metnine şeklen uygun olan bir tasarruftur. Muhterem arkadaşlarımı üzen nokta kanaatimce şudur; öyle bir memleket ki, birçok müesseselerinde huzursuzluk ve birçok müesseselerinde istişna hâkimdir, Muhterem Meclisin perestisi, verdiği karara mutlaka üniversitenin ittiba etmesiyle doğmaz. Zaten şeklen temine de imkân yoktur. Muhterem Meclisin perestisi, âmme efkârında mâkes bulacak tasarrufları temin etmek ve bu tasarrufları teminle mükellef Hükümeti bu istikamette kontrol etmekle mümkün olur. Yüksek Meclisin bir tasarruf üzerinde perestiş iddiası, ancak hissî bir davranıştan ibaret kalır. Üniversite yaptığı seçimin Anayasa ve Anayasa Mahkemesi Kanununa uygunluğu fikrini tekrar etmiştir. Seçim yapılır; Muhterem Hocam Abdülhak Kemal Yörük'ün söylediği gibi, seçimden sonra âzalık salâhiyeti üzerinde durulur veya bu kanunun Anayasaya aykırılığı sebebiyle yani Anayasa Mahkemesi Kanununun Anayasaya aykırılığı sebebiyle seçimin iptali talebedilir veya kanunun tadili temenni edilir. Yoksa Meclisin kararı ile bir kanunun tadili veya muhtar bir müessesenin kararının tadili veya aksi istikamette bir karara bu müesseseyi icbar etmeye muhterem Meclisin salâhiyeti yoktur. Bu sebeple yıllardan beri savundukları, Anayasa Mahkemesi gibi bir müesseseye üniversite içinden kimse tâlip olmuyorsa, bunun acısını çeke çeke bu karara evet, demek mecburiyetindeyiz.

BAŞKAN — Buyurun Sayın Ferda Güley.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Muhterem arkadaşlarım, Anayasa Mahkemesinin kuruluşu ile ilgili Anayasa maddesi, Kurucu Mecliste görüşülürken Sırrı Atalay arkadaşımız bir mütalâada bulundu. Sözeü Sırrı Atalay'a cevap verdi.

«Sırrı Atalay arkadaşımız diğer memleketlerde Anayasa Mahkemesine seçilen üyelerin kaynakları üç - dört kategoriye inhisar ettiği halde bizde 7 kategoriden geldiğine işaret bu yurdular. Böyle karışık bir heyet başarı sağlayacaktır.» dedi.

Evvelâ diğer memleketlerde bu mahkemelerin üyeleri kaynak bakımından üç - dört kategoriye inhisar etmiyor, onlarda da oldukça geniştir. Bizim gibi müstakil Anayasa Mahkemesi kurmuş olan memleketler, son zamanlardaki ku-

uluslarında geniş meslekî alanlardan üye almak şeklini tercih etmektedirler. Eskiden siyasi organlardan alınır. Bu sisteme giden memleketler vardı. İspanya da böyle idi. İtalya ve diğer memleketler ise, hâkimler, profesörler ve avukatlara daha geniş yerler vermektedirler. Biz de Anayasa Mahkemesinin teşekkülü münasebetiyle, bu yeni görüşe uyduk. Bu şekil kuruluşun ilerde başarı sağlayacağı fikrine komisyon olarak iştirak etmiyoruz. Nihayet seçilen kimselerin görevleri muayyendir. Bunun başarı ile bir ilgisi olmayacağı kanaatindeyim. Ayrıca Reîsicumhura iki kontenjan verilmiş bulunmaktadır. Askerî Yargıtayı ve üniversiteleri, komisyonumuz seçici heyet olarak tesbit etmemiştir. Bunlar, ancak adaylarını kendi aralarından seçeceklerdir. Yani daha açık ifade edeyim : Askerî Yargıtaya da aday seçmek yetkisi verdik, üniversiteler de böyledir. Muhterem arkadaşlarım, Anayasa Mahkemesine altı kaynaktan üye seçiliyor. Dört Yargıtaydan, üç Danıştaydan, bir Sayıştaydan. Sonra üç yasama organlarından, iki de Devlet Reîsinden. İşte, bu altı kaynaktan 15 asıl üye seçiliyor. Üç tane de biz seçeceğiz. Teşriî organı da kazai murakabeye tâbi tutabilecek yetkide olan bu yüce organı, yüce müesseseyi, diğerleri üyeleriyle doldururken, Yüksek Meclisiniz de üç üye seçerek dolduracak. İş bu noktaya gelince; o vakit Kurucu Mecliste bulunan arkadaşlarımızdan üniversiteye mensubolanların, Anayasa Komisyonunda ve sonra burada, bu üç üyeden birinin üniversiteden gelmesini, doçent ve profesör rütbeli, unvanlı titrli ilim adamları arasından gelmesini, Anayasa Mahkemesinin işliyebilmesi hem iyi işliyebilmesi, inkıtasız işliyebilmesi ve kendi kendini tamamlayacak bir enerjiye iradeye sahibolması bakımından lüzumlu görmüşlerdir; ve böyle diyerek üçünün Meclis tarafından seçilmesi lâzımgelirken, bunlardan bir tanesini üniversite camiasının seçtiği ilim adamlarına tefrikini istemişlerdir Kurucu Meclis bunu muvafık bulmuştur. Niçin muvafık bulmuştur? Zapta geçmiş olması lâzım; aradım bulamadım. Galiba bir sual üzerine, «Asistanlar da buraya girebilecekler mi?» dendi, Komisyon Sözcüsünün verdiği cevap: «Hayır, sadece profesörler ve doçentler girebileceklerdir.» Oldu. Nedir bu? Bu şu demektir: Üniversite oraya, on kişi içinden bir ilim adamı, üniversite kariyerine mensup, araştırmacı, arayıcı, dolayısıyla bilgisi dur-

mamış, bilgisi yürümekte olan ilim adamı seçsin.

Dün Fethi Çelikbaş arkadaşımın belîğ bir şekilde ifade ettikleri gibi, bunun espirisi budur. Peki, niçin Sayıştay, Yargıtay ve Danıştay için «Kendi aralarından» diye tasrih edilmiş iken, üniversite için tasrih edilmemiştir? O da şunun içindir: Anayasa Komisyonunda denildi ki, üniversiteye mensup ilim adamları, ilmi kariyere mensubolanlar her hangi bir sebeple öğretim görevinden uzaklaşmış olabilir. Ama memleketin yüce bir âlimidir. Üniversitede ders vermez, istifa etmiştir, diğer sebeplerle uzaklaşmış olabilir. Ama, üniversite kariyerindedir. Üniversite öğrencilerine, kafasının ışığını tutma kariyerine mensuptur. Memleket çapında bir şöretir, Anayasa Mahkemesi âzalığını evleviyetle ve liyakatle yapacak durumdadır. Ama kendisi kadro dışında olabilir, üniversite çatısından uzaklaştırılmış olabilir. İşte bu halde, üniversite, kendi kadrosu dışından da üniversite kariyerine mensup birisini tâyin edebilsin için kendi aralarından denmemiş, dışarıdan namzet gösterilmesini serbest bırakmıştır.

Vâzı kanun, katıyen, hiçbir suretle, meclislerin de, elbette liyakatle seçebileceği kaynaklara üniversitenin elini uzatıp adam seçmesi halini tasavvur etmemiştir. (Bravo sesleri ve alkışlar)

Muhterem arkadaşlarım, bu bir tefsir değildir. Reşit Ülker arkadaşımızın da ifade ettikleri gibi bu bir tefsir değil, bu sadece Vâzı Kanun haysiyet ve hüviyetinde olan yasama meclislerinin, kendi görüşüne göre yanlış olan bir hareketi yapmaması için, üniversitenin yetkili kurulunu ikazdır. Durum bundan ibarettir. Bu tefsir değildir. Tefsir nasıl olur, arkadaşlarımız izah ettiler.

Muhterem arkadaşlarım, dün toplandık, bunu Meclis olarak karara bağladık. Üstelik yasama organının diğer parçası olan Sayın Cumhuriyet Senatosu da aynı kararı verdi. Yüce Heyetiniz de, mucip sebepleri burada beyan edilecek, aynı karara vardı.

Şimdi, İlyas Seçkin arkadaşımız diyor ki, Ferda Güley arkadaşımın Reşit Ülker arkadaşımın rica ederim, bu işin üstüne fazla varmasınlar. Bu işin üstüne varan kim? Ben de arkadaşım da içinizden her hangi bir üye gibi bu kürsüde sadece fikirlerimizi beyan edip in-

dik. Netice Yüce Heyetinizin malı olmuştur. Artık, benim veya başkasının susması birşey ifade etmez. Ben sussam, Reşit Bey sussa, bu bir şey ifade etmez. Ortada dün oylarınızla tasvibe mazhar olmuş olan bir netice var. Bu kararınıza rağmen, aradan 48 saat geçmeden, bugün, Yüce Heyetinize yeni bir esbabı mucibe dermeyen edilmeden, fikri kanaate varmadan sanki değiştirir misiniz, değiştirmeniz mümkün müdür? Böyle bir şey olmaz. Çünkü, bu karar bizim değil sayın İlyas Seçkin arkadaşımın da değil, bu Yüce Meclisin malı olmuştur.

Şimdi, biraz önce Başkanlık Divanı bir tezkere okudu. Tezkere Ankara Üniversitesi Rektörünün imzasını taşımaktadır. Ne diyor; dün Meclisin, hattâ meclislerin aldığı kararlar, bizim üç fakülte olarak başbaşa verip 2/3 çoğunlukla aldığımız karara uymuyor, dolayısıyla sizlerin kararı doğru değildir, bizim ki doğrudur, buna ittiba ediniz diyor. Kim diyor? Rektör diyor.

Muhterem arkadaşlarım, iki yasama organı aynı kararı alır ve üniversitelerin ilgili makamına bildirir. Asgari ne yapmak lâzımdır? Bu kararı alan Hukuk, Siyasal Bilgiler ve İktisat Fakültelerinden mürekkep olan Kurulun ittifakla değil, üçte iki çoğunlukla karara vâsıl olduğu Rektörün beyanından anlaşılmaktadır. Kanun yapan iki müessesenin, Anayasanın bu maddesini anlayış tarzını bir defa daha tetkik etmek üzere Rektörün asgari yapacağı şey, bu üç Fakültenin ilgililerini yeniden bir araya getirip bu kararın üstüne eğilmesi ve acaba doğru mu, eğri mi diye bir defa daha tetkik etmesi icabetmez mi? Hayır, bunu yapmıyor. Bunu yapmaya ihtiyaç duymuyor. Diyor ki, biz nasıl olsa ilim adamlarıyız, üniversiteyiz, elbette ki, Anayasanın 145 nci maddesini anlasak anlasak en iyi biz anlarız. İşte böyle bir anlayışla ve Rektörün tek imzası ile, iki Yasama Meclisinin, kanun yapan iki Yüksek Heyetin aldığı kararı bir imza ile çeviriyor. Katiiyen bu tarzı tasvibedemezsiniz. (Doğru sesleri, alkışlar) Bu tarzın tasvibedilmesi mümkün değildir. Yapılacak şey, derhal o kararı alırken vazife görmüş olan organı vazifeye davet edip, yeniden bu kararın üstüne eğilmektir.

Peki, diyelim ki, bu kurulu, bu organı topladılar, yeniden tezekkür ettiler, üçte iki çoğunluk değil de, farz edelim, asgari bir çoğunlukla yahut bu sefer ittifakla eski kararlarda ısrar et-

tiler. Olabilir ve gidışat da öyle göstermektedir, o takdirde bu yetkili kurulun 2 nci kararı olarak yeniden Yasama Meclislerinin huzuruna gelir. Biz o vakit, öyle zannediyorum ki, müzakere ederek bu işi çıkmaza sokmamız mümkün olmayacağı için, deriz ki; Yüksek Meclisler Anayasanın bu maddesinin tatbikatını nasıl anladığını müzakerelerinde meydana koymuştur. Anayasa Mahkemesinin bu ayın 25 nde işlemesi gerektiğinden, ısrar eden üniversitenin kararına uyarak kendi kariyeri dışından gösterdiği adayları seçer, fakat Anayasa Mahkemesine hangi hususlarda iptal dâvası açılacağını tanzim eden Anayasa hükmü gereğince bilâhara iptal dâvası açarız. Yani durdurmayız. Pek tabii olarak, iptal dâvası açmak hakkına sahibolan organlar vasıtasıyla iptal dâvası açarız. Ya haklıyız, ya değiliz. Mutlaka yüzde yüz haklıyız diye bir iddia kimsenin hatırından geçmez. Görüşümüz budur

Muhterem arkadaşlarım, huzurunuzdan ayrılmadan evvel dünkü konuşmam münasebetiyle ben-denize çok nazik, cidden çok nazik, çok ağabeyce târizde bulunmuş olan Muhterem Abdülhak Kemal Yörük Beyefendiye de arzı cevabedeceğim.

Evet, dün bilhassa teşriî kürsülerde, her hangi bir zümreye, hele ilim adamlarından mürekkep bir zümreye müteveccih olarak, bir milletvekilinin açıkça söylemesi doğru düşmiyen bir beyanda bulundum. Üzülerek bulundum, kalbim, samimî söylüyorum, acı ile dolu olarak, beyanda bulundum. Zannediyorum, bunu ifade de ettim... Fakat Anayasa Mahkemesi gibi teşriî organın üstünde, onu kazai murakabeye tâbi tutacak yetkide, en büyük ve şerefli bir müessesenin kurulduğunda, ben bütün aydınların, hukukçuların ve yetkili vatandaşların bunun mânevi şerefine, mânevi haysiyetine dayanarak, her maddeyi, iddiayı ve düşünceyi bir tarafa koyup, bu yeni kurduğumuz, ebedî Cumhuriyetimizin bu birinci büyük müessesesini, diğer bütün müesseseleri korumak için kurduğumuz bu müesseseyi, kendilerinin malı bilerek koşup şitabedeceklerini, bu müesseseye sahibolacaklarını zannediyordum. Halbuki gördüğümüz manzara bu değildir, bu olmamıştır. Şahsan, naçiz bir arkadaşınız olarak, Kurucu Mecliste hasbelkader vazife görmüş, ustalar bina yaparken o ustalara sırtında sadece kiremit, tuğla taşımış ve bu hizmeti hayatında en büyük şeref telâkki etmiş olan Ferda Güley olarak, kalbim hüsrana dolu olarak, dünkü beyanda bulun-

dum. Hocam beni affetsin, ben Üniversite mensuplarını maddi hırslardan tenzih ederim, ama bu hakikat çiril çiplak ortadadır. Lâfla değil, su ile yıkasan yine yünmez, arınmaz, o kadar hakikattir ki, bizzat bana, bu camiaya mensup olanlardan biri söyledi. «Bu statü içinde elbet bunlar olur, elbette bu kadar olur. Bunlar bir arz ve talep meselesidir.» denilmiştir. Dün huzurunuzda çıktığım zaman, bu konuşmanın tesiri altındaydım. Onun için böyle konuştum, acı ile konuştum, kalbim burkularak huzurunuzda konuştum. Bunlar denmemeliydi. Hakikaten Coşkun Kırcı arkadaşım, kapalı bir şekilde söyledi, doğru! Soğukkanlılığımı muhafaza ettiğimi iddia edemem. Özür dilerim, hepinizi hürmetle selâmlarım. (Alkışlar)

BAŞKAN — Efendim, takrir sahibi ısrar ediyorlar. Müsaade buyurursanız nizamı tekrar hatırlatayım. Lehte, aleyhte ve üzerinde 6 kişi konuşmadan kifayeti müzakere reye konulmaz.

Buyurun Fethi Çelikbaş.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Muhterem arkadaşlar, Anayasanın bu madesinde üniversitelerde kurulan seçim heyetinin teşekkül tarzı dahi noktai nazarımızı teyideder mahiyettedir. Mürettep üye şu şekilde tesbit edilmiştir. Bu toplantının mürettep öğretim üyesi adedi Ankara Üniversitesinden 50, İstanbul Üniversitesinden 58, İstanbul Teknik Üniversitesinden 2 ve Orta - Doğu Teknik Üniversitesinden 1 olmak üzere ceman 111 dir. Orta - Doğu Teknik Üniversitesinden gelen, ya siyasi ilimler veya iktisat yahutta hukuk tedarik eden bir üyedir. İstanbul Teknik Üniversitesinden gelen iki kişi yine ya hukuk veya siyasi bilimlerden birine mensup arkadaşlardır. Niçin, bu terekkep tarzı içersinde Tıp Fakültesi Dekanı girmemiş de, İstanbul Teknik Üniversitesinde bilfarz iktisat tedarik eden doçentler girmiştir. Terekkep tarzı itibariyle dahi, disiplin tedarikatı yapanların bir araya gelmesiyle bir seçim heyeti kurulmaktadır ki, bu tarz kuruluş ilktir.

Yoksa, Üniversiteler arası kurul toplanır ve bu kurul muayyen vasıflara haiz olanları seçer.

Niçin kendi üyeleri arasından denmemiştir?

Muhterem arkadaşlar, Üniversiteler Kanununu tetkik edenler görürler ki, iki çeşit doçent vardır; eylemli doçent ve eylemsiz doçent. Doçentlik imtihanı açılır; başarı gösterenler,

münhal kadrolar varsa, o kadrolara tâyin edilirler ve eylemli doçent olurlar. Ama, doçent kadrosu yoksa, bu titri kazanırlar ve eylemsiz doçent olurlar. Bunlar da seçilsin istenmiştir. Sonra Anayasanın bu maddesi müzakere edildiği sırada 147 ler üniversiteden ayrılmışlardı. 147 ler içinde siyasi ilimler tedarikatı yapmış olanlar vardı. Yani üniversite ile irtibatını kesmiş öğretim üyeleri vardı.

Muhterem arkadaşlarım, zabıtlar meydandadır. Nurettin Ardıçoğlu arkadaşımız kendi adına değil, komisyon sözcüsü olarak konuşmuştur. Niçin bu üç disiplin kuruluna bağlı kalmışlar; tarihi birtakım misaller vermek suretiyle aydınlatıyor.

Yine komisyon adına konuşan Muammer Aksoy arkadaşımız, Nurettin Ardıçoğlu arkadaşımızın bu mevzuda her noktayı aydınlatıldığını, karanlık bir taraf bırakmadığını söyleyerek, tasdik ediyor, perçinliyor. Şimdi, bu kısımları okuyacağım. (Okundu sesleri) Hayır hepsi okunmadı.

Ardıçoğlu arkadaşımız sözcü olarak konuşmasında şöyle söylüyor: «Anayasa mahkemeleri haddizatında bir yüksek mahkemedir. Fakat bâzı ahvalde, malî ve iktisadi meseleleri tetkikle de mükelleftir. Amerikada dahi buna benzer hâdiseler cereyan etmiştir. Meselâ; malî, iktisadi bölüme taallük eden bir kanun her hangi bir sebeple Anayasa Mahkemesine intikal etti ise, bunun daha geniş ölçüde tetkik için nevema ihtisasa ihtiyaç göstermesi ve Anayasa Mahkemesinin malî ve iktisadi hususlarda karyer yapmış kimselerin bulunması faydalı olmaktadır.

Bunları ben söylemiyorum. Nurettin Ardıçoğlu komisyon adına sözcüsü olarak söylüyor. Devam ediyor ve bir misal veriyor. «Meselâ, Roosevelt'in meşhur «Nevdeal» kanunları Amerikan Yüksek Mahkemesine gitmiş ve mahkemece iptal edilmişse de sonradan kabul edilmiştir.»

Görülüyor ki, Roosevelt dahi Anayasaya aykırılık meselesinde katılmış, muayyen görüşlerden bu müesseseyi kurtarabilmek için yeni görüşlere sahip üyeleri sokmak mecburiyetinde kalmıştır. Bu tarihi bir vâkıdır. Bizde de böyle konuşulduğu için bu hüküm kabul edilmiş çıkmıştır, yoksa çıkmazdı.

Sözcü devam ediyor: «Bu bakımdan, gerek Sayıştay üyeliği gerekse iktisat profesörlüğü yapmış olan kimselerin buraya üye olması kabul edilmiş bulunmaktadır. Karşılaşılan ihtiyaçlar dolayısıyla maliyeci ve iktisatçılarla bu müesseseyi takviye etmek faydalı görülmüştür.»

Sözcü devamla: «Öğretim üyeleri sözü asistanları kapsamaz, binaenaleyh asistanlar buraya giremez. Öğretim üyesi denince doçent, profesör ve ordinaryüs profesörlerin anlaşılması icabeder» diyor. Komisyon sözcüsü Muammer Aksoy'da; «Muhterem arkadaşlar, bu mesele bir hayli aydınlanmıştır. Nurettin Ardıçoğlu arkadaşımız, komisyon adına muhtelif memleketlerden misaller zikrederek, meselenin kararlık hiçbir tarafını bırakmadı.» diyor.

Şimdi bu konu nasıl ortaya çıkmıştır, bir de bunun tarihini okuyayım, o zaman ısrar eden arkadaş belki kalmıyacak sanırım.

Hukuk Doktoru Sayın Kemal Türkoğlu arkadaşımız, üniversiteden gelecek hocalarımızın disiplinleri ile ilgili bir genişleme olmamasını, yalnız hukuk tedris edenlere hasredilmesini istemiş ve iktisat, maliye ve siyasi ilimler mevzularına teşmili uygun görmemiş. Bunun üzerine sözcü bu izahatı vermiştir.

Bu itibarla, hâdisenin neresinden bakılırsa bakılsın mesele gayet açıktır. Dün üzerinde durulan nokta, (kendi üyeleri arasından) kaydının mevcudolmamasıdır. Bunun maksadı vardı : Üniversiteler Kanununda eylemlî doçent, eylemsiz doçent tefriki, her hangi bir sebeple tedrisattan ayrılmış, fakat aranan vasıfları haiz hocaları tesbit içindir. O tarihte 147 lenden iki kişi vardı. Bunun bir maksadı olmak lâzımgelirdi, onun için konuldu.

Şimdi arkadaşlarım, Sayın Ferda Güley arkadaşımız bir hal tarzı teklif ettiler, o yolla da olabilir. İkinci bir yol olarak da şu husus vardır :

Üniversiteler de, Anayasanın bir maddesi gereğince, diğer müesseselerle birlikte, kanunların veya T. B. M. Meclisi İktüzüklerinin, veya onların belirli madde ve hükümlerinin Anayasaya aykırılığı iddiası ile. Anayasa Mahkemesinde doğrudan doğruya iptal dâvası açabilirler. Eğer, Muhterem Heyetinizin kararı, böyle bir iptal dâvası açmayı lüzumlu gösteriyorsa, elbetteki üniversiteler kendi varlıklarını koruyacaklardır. Hakikaten böyle bir durum olursa, üniversiteler bu dâvayı açarlar arkadaşlar.

Şu hattı hareket içinde, kim ne derse desin, huzurunuzda Anayasaya yemin etmiş bir insanın tepeden tırnağa mesuliyet ve vazife duygusunu içinde duyarak arz edeyim ki, Meclisten giden bir kararın, yine muayyen bir heyet içinde müzakere edilmesi kadar zarurî bir prosedür işi dahi yapılmamıştır.

Muhterem arkadaşlar, Yüksek Meclis bu derecede memleketin en yüksek bir müessesesini kurmak çabası içerisinde iken, bu mevzularda bütün ihtilâflara sureti katiyede son verecek bir merciin tarzı, teşekkülünde, üniversitenin böylesine bir hakarete bulunması ve işi bu derece hafife alması, Türkiye umumi efkârı bakımından, Türkiye'nin istikbaline göz dikenler bakımından Meclisin tutumunu haklı, üniversitenin tutumunu haksız çıkaracaktır. (Alkışlar.) Bu itibarla, ben böyle bir meslekin mensubu bir insan sıfatıyla bunu ifade etmeyi lüzumlu görmekteyim. Türkiye'de böylesine yüksek bir müessesenin kurulmasında, gönül arzu ederdi ki, Muhterem Heyetinizin gösterdiği hassasiyete yakın, asgari onun derecesinde üniversite de hassasiyet gösterin ve öyle hareket etsin. (Bravo sesleri)

Bugün aksi tezi savunanlar, bu hassasiyetin gösterildiğini iddia edebilirler mi? Hayır arkadaşlar.

Bu itibarla, bu şekilde çıksın şu şekilde çıksın; biz de iptal dâvası açabiliriz, üniversite de açabilir. Ama her halükârda bizim üzerinde durduğumuz husus; gösterdiğimiz hassasiyeti üniversiteden de beklememiz ve istememizdir ve zannedirim ki, bu bizim asli vazifelerimiz arasında yer alması lâzımgelir.

Benim mâruzatım budur. Arkadaşların noktai nazarlarına katılıyorum ve bu müzakerelerin Türk tarihindeki hukuk mücadelesine Yüksek Meclisinizin hassasiyetini tebellür ettiren sayfalar kattığını samimiyetle belirtmek istiyorum.

Hepinizi hürmetle selâmlarım arkadaşlar. (Bravo sesleri, alkışlar)

BAŞKAN — Muhterem arkadaşlarım, şimdi, Kırşehir Milletvekili Memduh Erdemir ile arkadaşları tarafından müştereken verilmiş bir takrir vardır. Takrir iki maddeyi ihtiva etmektedir. Birinci maddesi müzakerenin kifayetine ait, diğeri müzakere edilen mevzu ile alâkalıdır. Okuyorum.

Yüksek Başkanlığa

1. Müzakerelerin kifayetine karar verilmesini,

2. Üniversite rektörlüğünden Meclis Başkanlığına gelen yazıdan da anlaşılacağı üzere, üniversitelerimizce yapılmış olan Anayasa Mahkemesi aday seçimi, Anayasamızın 145 nci maddesine tamamiyle uygun bulunmaktadır.

Bu sebeple dün alınan kararın iptalini ve seçime geçilmesini teklif ve arz ederiz.

Kırşehir

Bolu

Memduh Erdemir

Kâmil İnal

BAŞKAN — Takririn birinci maddesinin aleyhinde söz isteyen var mı?

EMİN PAKSÜT — Söz istiyorum, efendim.

BAŞKAN — Buyurun..

EMİN PAKSÜT (Ankara) — Muhterem arkadaşlar, kurulması bahis mevzuu olan organ Anayasa Mahkemesidir. Anayasanın ve Anayasa Mahkemesinin kuruluşuna ait Kanunun üzerinde ihtilâfa düşmüş görünen üniversite ve Parlâmento; Türk umumi efkârında üniversite veya üniversite mensuplarını, Parlâmento veya Parlâmento mensuplarını rencide edebilecek mahiyeti alan bu meselede, bir hal tarzına varmaksızın herkesin fikrinde ısrar eder görüldüğü bir anda müzakerelerin kesilmesinin isabetli olacağına kaani değilim.

Nâçiz arkadaşınız, Kurucu Meclisin Anayasa Komisyonu 2 nci Başkanlığı görevini yaptı. Noktai nazarımı arz etmek fırsatını bulamadım, arkadaşlarımı dinlemekle yetindim. Ben de Kurucu Mecliste bulunan arkadaşlardan, bu konularda şimdiye kadar çalışmış arkadaşlarımızın var olduğunu bildiğime göre; bu meselede, umumi efkâr önünde, Meclisle üniversitenin yekdiğerini itham eden veya kanunları anlamakta 180 derece zıt kanaatler taşır bir hava içinde bir karara gidilmesini isabetli görmüyorum. İzin vermenizi, bendeniz de dâhil olmak üzere, konuşmak isteyenlere konuşma fırsatı verilmesini istirham ediyorum. Onun için kifayetin aleyhindedim. Hürmetlerimle...

BAŞKAN — Kifayetin lehinde konuşmak isteyen var mı? Yok. Biraz evvel okuttuğum takririn, müzakerenin kifayetine aidolan birinci maddesini oyunuzaya sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmiyenler... Kabul edilmemiştir.

Şimdi söz İhsan Tombuş'undur, buyurun.

İHSAN TOMBUŞ (Çorum) — Muhterem arkadaşlar, bu mevzuda birçok arkadaşlarım benim söylemek istediğim hususları burada ifade etmiş bulunuyorlar. Binaenaleyh, ben bu hususta tekrarlardan kaçınmaya çalışarak birkaç noktaya temas etmek istiyorum.

Muhterem arkadaşlar, bir defa burada tefsir meselesi üzerinde duruldu. Anayasaya göre Yüksek Heyetinizin, Parlâmentonun tefsir yapamıyacağı ileri sürüldü. Bunun bir tefsir olduğu zannedildi. Kabul edelim ki, bu bir tefsirdir. Bu konuda Meclisimiz bir tefsir yapmış. Anayasaya göre Meclis tefsir yapmamaktadır. Diğer taraftan rektörlüğün yazdığı yazıdan, üçte ikiye yakın bir çoğunlukla aldığı kararlardan ve dışardan seçileceği hususunda alınan kararlardan bahsettiler. Arkadaşlar, bizimki tefsir oluyor da üniversitelerinki niçin tefsir olmuyor? Yani biz tefsir yapamıyacağız ama Anayasaya göre üniversite üyeleri toplanacaklar, tefsir yapacaklar; biz de buna uyacağız. Bizimki Anayasaya göre suç olurmuş, onlarınki olmazmış. Bu kadar mantıksızlığı havsalam almıyor.

İlyas Seçkin arkadaşım buyurdular, dediler ki, Millet Meclisinin aldığı karara Üniversite Kurulu uymaya mecbur değildir. Aksini düşünelim : Üniversitelerin aldığı karara Millet Meclisi uymazsa suç mu olur arkadaşlar? Katiyen! Burada tezada düşüldüğü görülmektedir. Burada kanunun maksadı, ruhu, mânası ve esprisi açıktır, sarihtir. Eğer üniversite üyeleri kendi aralarından aday seçmiyecekse, bunun için ihtiyacımız olanları dışardan biz seçemez miyiz? Niçin onların tavassutuna bizim ihtiyacımız olsun? Elbette bu üyeleri doğrudan doğruya Meclis seçer arkadaşlar. Diğer arkadaşların tafsilâtı olarak belirttikleri gibi maddenin kuru lâfzına değil, mâna ve ruhuna göre hareket etmek mecburiyetindeyiz.

Muhterem arkadaşlarım, deniliyor ki, «bu münakaşalar uzar giderse ve üniversiteler de bu hususta iki üye seçmezse, bu ayın 25 ine kadar Anayasa Mahkemesi teşekkül edemiyecektir. Bunun için, biran evvel bu işin bir hal yoluna bağlanması gerekmektedir.» Bu fikir güzel, fakat müsaade ederseniz, şunu belirtelim; hiçbir üye, bizim yapacağımız seçim sonunda bu üyeliği kabul etmek zorunda değil-

dir. Bir üye biz seçtikten sonra ayın 24 ünde ben kabul etmiyorum derse... O zaman Anayasa Mahkemesi teşekkül edemeyecek midir? Edecektir. Anayasa Mahkemesinin seçilmiş ondört asil üyesi var yanına bir yedek üyesini alır, Anayasa Mahkemesi teşekkül eder. Nitekim, üniversite «ben hiç aday göstermiyorum» derse, ne olacak? Memleketimiz Anayasa Mahkemesinden mahrum mu kalacak? Hayır. Bu bakımdan Anayasa Mahkemesinin zamanında teşekkül edememesi ihtimali mevcut değildir. Biz, kendi görüşümüze göre, üniversitenin göstereceği adayları seğeriz veya seçmeyiz. Üniversitenin gösterdiği adaylar 226 rey alamazsa, burada günlerce oylama yapar, bir netice alamazsak ne olacak? O zaman Anayasa Mahkemesi teşekkül etmeyecek mi? Böyle bir mâna ne kanunlarımızdan ne Anayasamızda ve ne de Anayasa Mahkemesi Teşkilât Kanunundan anlaşılmaktadır. Binaenaleyh, eski kararımızda ısrar edeceğiz. Sonra gelen yazı üniversitenin kararı değildir, rektörlüğün bir yazısıdır. Rektörlükle Yüksek Heyetimiz bir fikir ihtilâfına düşmüş olması, mevzubahis olamaz. Bizim kararımız verilmiştir. Kendileri toplansınlar, mukabil kararlarını alsınlar. (Alkışlar)

BAŞKAN — Hürrem Kubat.

HÜRREM KUBAT (Manisa) — Muhterem arkadaşlar, konuşulması icabeden bütün noktaların burada en ince teferruatına kadar didiklenmiş olduğu kanaatindeyim. Fakat, benim anılamadığım bir nokta var. Memleketin tefekkür hayatına şekil verecek, ışık tutacak bir müessese nasıl olur da Türkiye Büyük Millet Meclisinin vermiş olduğu bir kararı, tekrar ilmin ışığı altında tutmadan ceffelkalem kendileri geri gönderiyor. Bu müesseseden bulunanlardan pek çoğumuz burada irfan almışızdır. Pek çoğumuz bunların öğrettikleri ile âmel etme ihtiyacını bütün hayatımız boyunca duymuşuzdur. Böyle olmasına rağmen, nasıl oluyor da bir kanunu koskoca bir üniversitenin kuru lâfzına bırakılır ve bunun ruhunu anlamadan, hattâ ve hattâ kanunun müzakeresi sırasında geçen sözleri, kanunun müzakeresi sırasında ileri atılan fikirleri tesbit etmeden tahkik etmeden benim kanaatim doğrudur, benim fetvam budur, diye bu kararı bir fetva gibi Meclis huzuruna getirirler. Benim anılamadığım nokta budur.

Kanaatim odur ki, bu tezkere, üniversiteden gelen bu yazı burada müzakere konusu dahi olamaz. Yapacağımız şey bu yazıyı tekrar üniversiteye geri göndermek ve bir daha tetkikmi kendilerinden istemek olmalıdır. Teklifin bilhassa bu noktası üzerinde durulmasını rica edeceğim. İş aceleye gelmiş, üniversite belki de tetkik imkânını bulamamış bir durumda olabilir.

Sayın arkadaşlarım; Meclisimizin bugün şu anda bir parlamento olarak bir üniversite ile karşı karşıya gelip bir hukuki meseleyi tezekkür ederken göstermiş olduğu hassasiyet bana bu parlamento, memlekette bir hukuk düzeni yaratmak, bir hukuk devleti meydana getirmek için yaptığı çabaların, sarf ettiği gayretlerin istikbal için ümit veren bir tezahürü olarak kabul ediyorum ve ayrıca bundan haz duyduğumu da burada belirtmek isterim.

Hürmetlerimle. (Alkışlar)

BAŞKAN — Coşkun Kırca.

COŞKUN KIRCA (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar, çok özür dilerim, yine huzurunuzda bir nevi soğuk konuşma yapacağım. Bendeniz hakikaten ne üniversitenin kendi öğretim üyeleri arasından aday seçmemesi saikleri üzerinde duracağım, ne de üniversiteyi tenkidedeceğim, tenkidedilebilecek tarafları bulunur veya bulunmaz bunlar ayrı mesele. Bu konuda Meclisimizin düşüncesi mi üstündür, üniversitenin düşüncesi mi üstündür münakaşaları bizi şu meseleyi halletmede iki adım öteye götürmeyecektir. Bu konuda belâgat nümunesi vermeye gayret etmiyeceğim. Sadece müzakerelerde açıklanmamış olan bir hususu yüksek takdirlerinize arz edeceğim.

Muhterem arkadaşlarım, Sayın Bayındırlık Bakanının Başkanvekili olduğu Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonunda bendeniz de nâciz kâtip idim. (Gülüsmeler) Temsilciler Meclisi Asayasa Komisyonunda çalışma dokümanı olarak iki doküman kabul edildi. Bunlardan bir tanesi: İstanbul Üniversitesi Rektörü, Ord Prof. Dr. Sıddık Sami Onar'ın Riyasetindeki ilim heyetinin, ki - buna kısaca İstanbul heyeti diyorduk - İstanbul heyetinin hazırladığı metin, diğeri de Siyasal Bilgiler Fakültesi İdari İlimler Enstitüsünün kendiliğinden hazırladığı metin. Bu iki metni, aynı zamanda çalışma dokümanı olarak kabul etmiştik. Siyasal Bilgiler Fakültesinin

hazırladığı metin, Anayasa Mahkemesi üyeliği seçimi usulünün tesbitini Anayasa Mahkemesi Kanununa bırakmıştı. İstanbul tasarısı ise, Anayasa Mahkemesinin şu maddesine mütenazır olan maddesinde bahis konusu üniversite kurulunun seçimi kendi aralarından yapacağına dair sarih bir kayıt vardı. Bu kayıt Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu tarafından çıkarılmıştır, arkadaşlar.

Şimdi, bu maddelerin Temsilciler Meclisi (Genel Kurulu sözcülüğünü yapan Sayın Nurettin Ardiçoğlu arkadaşımızın, ahlında münakaşa daha geniş bir zemin üzerinde cereyan ederken söylediği «kendi aralarından seçilecektir» ibaresi, Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonunun iradesini ifade etmemektedir. Bu bir sürçü lisan dır. Nitekim eğer böyle olsa idi, Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu yukarıda şimdiki Anayasa Komisyonunun odasında aldığı kararlardan geri döner ve tıpkı Danıştay, Sayıştay ve Yargıtay için olduğu gibi Üniversite Kurulunun da gösterdiği adayları kendi aralarından seçeceğine dair sarahati metne verirdi. Kaldı ki, o komisyonun önüne bir madde gelmiş ve bu ibare oradan çıkmış. Bizim biraz da müşkülâtımız Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonu zabıtlarının basılmamış olmasından ileri geliyor. Bendeniz bu sebeple hâtıralarıma dayanarak bâzı hususları arz edeyim; bu suretle yanlışlıklar da önlenebilir. Kimler üye seçilmelidir, konusu üzerinde Temsilciler Meclisi Anayasa Komisyonunda o kadar alevli münakaşalar oldu ki, müzakerelerin kesilmesi ve o âna kadar üyelere her birisi tarafından teklif edilmiş olan makam ve kurullardan herbirisinin ayrı ayrı oya vaz'edilmesi arzu edildi. Üniversitelerden gelen komisyon üyelerinin büyük bir çoğunluğu, üniversitelerin tıpkı Danıştay, Yargıtay ve Sayıştay gibi, kendi öğretim üyeleri arasından doğrudan doğruya Anayasa Mahkemesine üye seçmesini istiyordu. Bu prensip reddedildi, arkadaşlar. Bu prensibin reddedilmesinin sebebi de şuna dayanıyordu. Dünyada mevcut diğer bütün Anayasa Mahkemelerinden farklı olarak, siyasi organlar karşısında bizim Anayasa Mahkemesinin istiklâlinin temini maksadıyla komisyonun kabul ettiği prensip yargı organları ve Sayıştay kendi üyeleri arasından seçilmek suretiyle gelecek olan Anayasa Mahkemesi üyelerinin bu mahkemede ekseriyette olmasını sağlamak idi. Bunun dışında

seçilenler, Cumhurbaşkanı tarafından ve Yasama Meclisleri tarafından seçilmeli idi. Çünkü, maksat, bu kaynaklardan gelecek olan üyeler sayesinde Anayasa Mahkemesine Anayasanın ideolojik hüviyete sahip hükümlerinin, özü aynı kalsa da, muhtevasının, efkârı umumiyedeki temevüçlere uygun olarak değişmesini sağlayacak olan bir hüviyet verilmesi idi. Şimdi, bunu kim temin edecektir? Siyasi organlar temin edecektir. Binaenaleyh, siyasi organlara da bu yetki verilmiştir.

Şimdi arkadaşlar, bu arada şu fikir ortaya çıktı. Gelecek olan insanların mümkün mertebe ihtisas erbabı olmasında fayda vardır. Mümkün mertebe kuru hukuk kaidelerinin yanı sıra sosyal ve iktisadi hayatın derinliklerine inmiş olan kimselerin oraya seçilmesinde fayda vardır. Bu gibi kimselerin kim olduğunu en ziyade bilme mevkiinde olan üniversitedeki yetkili öğretim üyeleridir. Üniversite bir yargı organı olmadığı için, Anayasa Mahkemesine doğrudan üye göndermemelidir, ama hiç değilse, Yasama Meclislerince seçilecek bir kısım üyeler için yasama Meclislerine tavsiyede bulunmalıdır, aday göstermelidir, dendi. (Adayları kıymetli mi? sesleri)

Şimdi, muhterem arkadaşlarım; gösterdiği şu adayların kıymeti var mı yok mu, meselesi şahsi ve indî fikirlere dayanır. Kiminin kıymeti vardır, kiminin yoktur. Ben bir muhterem aday tanıyorum ki, ismi İsmail Hakkı Ülkümen; kendisi ne doçent, ne de profesördür, Danıştay 4 ncü Daire Başkanındır. Siyasal Bilgiler Fakültesinde olanlar çok iyi bilirler. Her hangi bir profesörün okuttuğu tarzda ve bir ordünaryüs profesörden aşağı kalmadan bir lektör olarak hukuk okutur; öğretim üyesi sıfatıyla de değil.

Muhterem arkadaşlarım; şimdi, bir ihtisas organı olan Anayasa Mahkemesinin bahsettiğim istikamette faydalı olmasını sağlamak için, üniversite, ihtisas erbabının kimler olduğu hususunda tavsiyede bulunsun, denmiş; üniversitenin adayları üzerinde çoğunluk sağlanamazsa bile bunlar illâki seçilsin, denmemiştir. Anayasamız böyle bir şey söylememiş.

Muhterem arkadaşlar; «kendi aralarından» ibaresini İstanbul tasarısından komisyon çıkarırken, elbette ki, sadece bu ihtisas erbabının üniversite öğretim, üyeleri içinden olabileceğini düşünmüştür. Sayın Çelikbaş, benim sözle-

rimi teyidetti. «147 ler vardı, eylemsiz doçentler var» dedi. Bunlar ihtisas erbabı değil mi? Orta-Doğu Âmme İdaresi Enstitüsünde kıymetli mütehassıslar var. Bütün bunlar, halen üniversite öğretim üyesi değillerse, üniversitedeki eski arkadaşlarından daha az mı ihtisas erbabı sayılacaktır?..

Muhterem arkadaşlar, görülüyor ki, o zaman, Temsilciler Meclisinde, bu noktada, Anayasa Komisyonu Sözcülüğünü yapan arkadaş, sürçü lisanda bulunmuş, komisyonun çıkardığı bir hususu, varmış gibi göstermiş.

Ne düşünmüş aslında komisyon?

Muhterem arkadaşlarım; böyle bir kurula umumiyetle böyle bir yetki verdiğiniz zaman kendi üyeleri arasından yani üniversite öğretim üyeleri arasından üye seçip göndermek normaldir ve doğrudur. Bu noktaya iltihak ederim. Ama istisnai hallerin olabileceği, daha o zaman zihinlerde belirilmiş ve «kendi aralarından» tâbirini komisyon bilerek ve oylayarak çıkarmıştır. Ortada üniversitenin bir kanunsuzluk yaptığını iddia etmeye imkân yoktur. Üniversite belki de Yüksek Meclisin ve Senatonun, hattâ halk efkârının kendisinden beklediği bir şekilde seçim yapmamış olabilir. Bu belki mümkündür. Ama, kanunsuzluk da yapmış değildir.

Şimdi, muhterem arkadaşlarım; bu ihtilâf nasıl halledilir? Sayın Ferda Güley ve Sanayi Bakanı - pardon - Burdur Milletvekili Fethi Çelikbaş dediler ki, «Meclis kararı aleyhinde iptal dâvası açarlar.»

FERDA GÜLEY (Ordu) — 44 numaralı Kanunun 3 ncü maddesi niteliklerinden dolayı.

COŞKUN KIRCA (Devamla) — O zaman başka, Ferda Bey. Müsaade buyurursanız Reşit Bey, herkesin cevap vermeye hakkı vardır. Sizde çıkar bana cevap verirsiniz.

Bir kere, Meclis kararları aleyhinde Anayasa Mahkemesinde iptal dâvası açmaya imkân yoktur. Bunun istisnası, dokunulmazlığın kaldırılması ve T. B. M. M. üyeliğinin düşmesine dair olan kararlardır.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Fethi Bey söyledi bunu.

COŞKUN KIRCA (Devamla) — Şimdi, bu konudaki karar aleyhinde, Anayasa Mahkemesine müracaat imkânı yoktur. Anayasa Mahkemesine, kanunlar ve içtüzükler aleyhinde mü-

racaat olunabilir. Fakat bu gibi kararlar aleyhinde değil. Bizim teşriî tefsir salâhiyetimiz yoktur, üniversitenin de tefsiri bağlayıcı olmaz.

Muhterem arkadaşlar; eski Anayasanın şimdikininki 64 ncü maddesine mütenazır hükmünde, «Meclis kanun koyar ve tefsir eder.» ibaresi vardı. Bu ibare çıkarılmıştır. Bu da uzun müzakerelerden sonra çıkarılmıştır. Binaenaleyh, Meclisin bağlayıcı teşriî tefsir yetkisi yoktur. Meclisin teşriî tefsir yetkisi yoktur? Bundan ne anlaşılır? Meclis bir kanunun kendisine muayyen bir hususta bir vazife verdiği ahvalde o kanunu anlamak babında bir karar alamaz mı? Şimdi arkadaşlar buna iki hususu telif ederek cevap vermek lâzımdır. Meclis bu hususta, dün aldığı karar gibi karar alabilir. Bir kanunun tatbiki için salâhiyetli her merci, ister üniversite kurulu olsun, ister yasama meclisleri olsun, «Ben bu kanunu böyle anlıyorum.» diye bir karar alabilir. Ama, bu, teşriî tefsir kararı değildir. Çünkü, teşriî tefsir kararları, tıpkı kanunlar gibi, bütün idari makamları, kazai mercileri, icra organını ve yasama meclislerini bağlar. Dün aldığımız karar, bir teşriî tefsir kararı değildir. Üniversiteyi bağlayamaz. Bu demek, değildir ki, Meclis, böyle bir karar alamaz. Her zaman alabilir. «Bizim teşriî tefsir yetkimiz yok. Üniversitenin tefsir yetkisi nasıl olur?» şeklindeki düşüncelerde yanlıştır. Üniversite de kanunun kendisine verdiği bir yetkiyi kullanırken, «Ben kanunu böyle anlıyorum.» demekten başka bir şey yapmış olmayıp, bize fikrini empoze edebilmesi bahis konusu değildir.

Bu ihtilâfı nasıl halledelim? Kanun yapılmadan önce, bu kanunun ifade ettiği mâna şu mudur? Yahut Anayasaya uygun mudur, değil midir diye, Hükümet, hazırlıyacağı tasarımı Şurayı Devlete gönderebilirdi. Hâlen Danıştaydan Hükümetçe, istenebilecek mütalâada bağlayıcı olamaz. Bugün, üniversite ile Yüksek Meclis arasındaki ihtilâfı, hakem olacak seviyede her hangi bir merciin halletmesine imkân yoktur. Bu meseleyi karşılıklı anlayış içinde halletmek mecburiyetindeyiz.

Şimdi arkadaşlarım; hakikaten meseleyi bir Meclis ve üniversite rekabeti haline getirmek lâzımdır.

Üniversiteler kendilerinden beklenen bir tarzda seçim yapmamışlarsa, bunu bu kürsüden tenkid etmek hakkımızdır; tenkid edelim ve hattâ yerelim. Niçin Yüce Mahkemeye girmekten çekiniyorsunuz diyelim, hattâ takbih edelim. Ama kanunsuz muamele yaptınız, kanunu ancak bu şekilde, benim anladığım şekilde anlamaya mecbursunuz, demiyelim. O zaman zannederim hata etmiş oluruz. (Alkışlar)

BAŞKAN — Sayın Ahmet Tahtakılıç.

FAKİH ÖZFAKİH (Konya) — Benim takririm var, söz istiyorum.

BAŞKAN — Kardeşim, sizin takririniz okunmadıktan sonra konuşamazsınız. Söz istediniz, söz sıranız vardır.

Buyurun Sayın Tahtakılıç.

AHMET TAHTAKILIÇ (Uşak) — Muhterem arkadaşlar; Anayasa Mahkemesinin kurulması, güne bağlı bir mesele halindedir. Acele halletmek ve gereği gibi halletmek mecburiyetinde bulunduğumuz bir konu ile karşı karşıya bulunuyoruz. Ben, çeşitli fikirler söylendiği için, birer cümle ile, arz edeceğim. Bugünkü Anayasa sistemimizde, ister parlâmentonun, ister parlâmento dışındaki organların bütün salâhiyetleri, yetkileri, vazifeleri, Anayasanın tarif ettiği şekilde tesbit edilmiştir. Onun için B. M. Meclisi, Millet Meclisi ve Cumhuriyet Senatosu vazife görürken, de Anayasanın sarahatine dayanmak mecburiyetindedir. Hukuk Devletinde, millete ait olan hâkimiyet unsuru dahi Anayasada gösterilen şekil ve şartlarla kullanılabilir.

Anayasamız, böyle bir anlayışla, Anayasa Mahkemesine vücut verirken, Millet Meclisinin ve Senatonun seçeceği üyelere birer üyenin aday gösterme kurulu olarak, üniversitenin muayyen fakültelerinden bir aday seçme heyeti kurmuştur. Bunda da hiçbir zaman, seçecekleri adayları kendi üyeleri arasından seçecekler, diye bir sarahat koymamıştır. Anayasada böyle bir sarahat yoktur. O halde Ferda Güley arkadaşımız hem tez, hem takrir sahibi olarak meseleyi, bir noktaya getirerek bir hal çaresi aramaktadır. İyi ama Üniversite Seçim Kurulu toplanıp da niçin yeniden bizim tezimiz üzerine müzakere yapmadı? Arkadaşlar, üniversitenin yazısının 2 nci maddesinde sarahaten görülen bir şekilde bu husus izah ediliyor. «Toplandığımız zaman, üçte iki çoğunlukla aday seçme nok-

tasına geçmeden evvel, adayların üniversite içinden veya dışından olabileceğini tesbit etmiştir.» diye yazılıdır. Binaenaleyh, gelen tezkere lâlettayın, üniversite rektörlüğünün makamından gelmiş bir tezkere değildir. Üye Seçme Kurulunun adayları nasıl seçtiğini ifade eden bir yazıdır. Binaenaleyh, yeniden heyet toplansında, adayların üniversite içinde mi, dışından mı seçileceği meselesini tezekkür etsin diye tekrar bir yazı mevzuu yapmaya lüzum yoktur.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Dün karar aldı. Yeniden...

AHMET TAHTAKILIÇ (Devamla) — Meseleyi kolay göstermeye imkân yoktur. Üniversite tezkeresinde aday seçme yetkisi kurulda, adayları kendi üyeleri arasından mı, yoksa dışarıdan mı seçilsin hususu müzakere edilmiş ve bize bir tezkere yazılmış. Tezkerede deniyor ki, bu seçim öğretim üyeleri arasından veya dışarıdan olabilir. Biz bunu bu şekilde karara bağladık, tezkeremizde de bu hususu yazdık.

Onun için, şimdi Parlâmentonun vazifesi şu olacaktır. Aday kurulu adayımı bildirmiş, bu aday kanuna uygun değilse, tetkik mercii adayların seçilme yeterliğini, ehliyetini tetkik etsin. Yüksek Anayasa Mahkemesi gibi bir mahkemedir çünkü bu. O halde, Türkiye Büyük Millet Meclisinin iradesine, salâhiyetine karşı gelmiş gibi bir vaziyet yoktur ki, onlar tefsir yapıyor da biz niçin yapmıyoruz gibi bir hisse kapılalım. Böyle birşey yoktur arkadaşlar. Bundan his olarak da, mantık olarak da kurtulalım.

Mesele basit : Aday seçmeye yetkili olan kurul toplanmış, adayları iç bünyesi dışından da seçebileceği hususunda karar vermiş ve bu tezkereyi göndermiş. Bu tezkere hakkında söyleyeceğimiz birşey kalmamıştır. Biz bir aday gösterme kurulu karşısındayız. Bu kurul, arkadaşlarımızın tefsir ettiği gibi, kendi üyeleri arasından olmasını düşünemediği gibi, bütün bu sahalarda; hukuk, ekonomi ve siyaset sahalarında araştırmacı faaliyet yapmış, bir akademik kariyere erişmiş, eserler vermiş olanların bu faaliyetlerini gözden geçirmek suretiyle üniversite dışından bu adayları tesbit etmesinde hiçbir mahzur yoktur. Esasen Anayasada sarahaten «üniversite iç bünyesinden» diye tasrih etmemiştir. Bu bakımdan aday seçme kurulu bu

adayları tesbit etmiş ve bir tezkere ile Meclise bildirmiştir. Onun için, yeniden aday kurulu- nu toplasin, bu tezkere üzerine yeniden mese- leyi müzakere etsin, diye bir yazı yazmak işi zaman bakımından uzatacağı gibi, mahiyet ba- kımından da müesseseleri karşı karşıya getire- ceğinden hatalı olur. Adaylar gösterilmiştir, bu adaylar üzerinde Meclis iradesini gösterecek- tir. Bu adayların seçim ehliyeti ve Anayasaya uygun olup olmadığı meselesini halledecek mer- ci de Yüksek Anayasa Mahkemesidir. Onun için ben bu meselenin ne Meclis için üniversite karşısında millî iradenin mümessili olmak ba- kımından şahsiyetine hanel geleceği gibi bir prensip meselesi olduğuna kaaniim, ne de, seçim kurulunun yeniden toplanıp da Anaya- sanın bu maddesini böyle anlaması lâzımdır di- ye bir karara icbar edilecek bir mesele telâkki ediyorum. Onun için aday gösterme kurulunun gösterdiği adaylardan birisinin seçilmesi sure- tiyle Meclisin vazifesini yapması hem prensip- lere ve hem de Anayasaya uygundur. Müesse- seleri karşı karşıya getirip tefsire gidiliyor gi- bi bir manzara vermek doğru değildir.

Coşkun Kırca arkadaşım ve Sayın Pro- fesör Abdülhak Kemal Yörük arkadaşımın söy- lediği gibi bir tefsire gidilemez. Arkadaşlar şü- rada söylenen bir nokta da bakınız nasıl halle- dildi. Dendi ki, en müfrit arkadaşlar dahi, «Biz çıkardık. Çünkü fiilen öğretim üyesi olmıyanlar- dan da seçilebilirler.» Bu doğrudur arkadaşlar. Üniversite ile alakasını kesmiş fakat üzerinde pro- fesörlük, doçentlik titri olanlar da buraya üye seçilebilir, diyorlar. Görüyorsunuz arkadaşlar çıkmaza götürüyoruz meseleyi.

Bu hususta daha fazla münakaşa işi çıkmaza götürebilir. Aday gösterme kurulu meseleyi halletmiştir. Tezkeresini de bize göndermiştir. Bu meselenin üzerinde fazla durmanın fayda de- ğil zarar getireceğine kaaniim. Bu kanaatle seçim- lere geçip, üyeyi seçelim.

BAŞKAN — Efendim, şimdiye kadar 10 ar- kadaş konuşmuştur. Daha altı arkadaş söz is- temiş vaziyette, Yeterlik önergesi var, okuya- cağız.

BAYINDIRLIK BAKANI EMİN PAKSÜT (Ankara) — Söz istemiştin.

BAŞKAN — Kifayet geldi. Kifayet aleyhin-

de konuşabilirsiniz Kifayet kabul edilmezse, sıranız geldiğinde gene konuşursunuz.

FERDA GÜLEY (Ordu) — Arkadaşımız Anayasa Komisyonunun ikinci Başkanlarıdır, bu mevzuda fikirlerini söylerlerse Yüksek Heye- tiniz de tenevvür eder.

BAŞKAN — Doğru ama gelmiş bir taktir vardır, okutmaya mecburum. Sonunda elbette taktir sizlere ait olacaktır. Şimdi taktiri oku- tuyorum.

Millet Meclisi Başkanlığına
Müzakerenin kifayetini teklif ederim.

Mardin
Esat Kemal Aybar

BAŞKAN — Taktiri reyinize arz etmeden evvel leh ve aleyhinde konuşmak istiyen arka- daş var mı? Taktiri yüksek oylarınıza sunuyo- rum: Kabul edenler... Etmeyenler... Müzakerenin kifayeti kabul edilmiştir. Şimdi bu mevzuda verilmiş mütaaddit taktirler vardır bunları sıra- sı ile okutacağım.

Başkanlığa

Üniversiteden gelen tezkerenin Anayasa Ko- misyonuna havalesini ve alınacak mütalâa üzeri- ne Meclisin bilâhara müzakere etmesini arz ve teklif ederim.

Konya
Fakih Özfakih

Muhterem Riyasete

Meselenin Anayasa Komisyonuna havalesini teklif ederim.

Aydın
Orhan Apaydın

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

1. Anayasa Mahkemesine üye seçiminden bir netice istihsaline yeter nispette ekseriyet kal- mamıştır.

2. C. Senatosunca verilen karara muvazi olmak üzere, üye seçimin başka bir güne tehirini teklif ederim.

Mardin
Esat Kemal Aybar

Millet Meclisi Sayın Başkanlığına

Anayasa Mahkemesi Kanununun 5 nci maddesiyle Anayasa Mahkemesine üye seçilmesi husu- sunda dün almış olduğumuz kararın değiştiril-

mesine mahal olmadığına karar verilmesini arz ve teklif ederiz.

Maraş İstanbul
Adnan Karaküçük Reşit Ülker
Maraş Niğde
Kemal Bağcıoğlu Asım Eren
Adana
Kemal Sarıbrahimoğlu

Yüksek Başkanlığa

Kanun tekliflerinin sözlü sorulardan önce görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Van Diyarbakır
Şükrü Kösereisioğlu Yusuf Azizoglu

Yüksek Başkanlığa

1. Müzakerelerin kifayetine karar verilmesini

2. Üniversite Rektörlüğünden Meclis Başkanlığına gelen yazıdan da anlaşılacağı üzere,

üniversitelerimizce yapılmış olan Anayasa Mahkemesi aday seçimi, Anayasamızın 145 nci maddesine tamamiyle uygun bulunmaktadır.

Bu sebeple dün alınan kararın iptalini ve seçime geçilmesini teklif ve arz ederiz.

Kırşehir Bolu
Memduh Erdemir Kâmil İnal

BAŞKAN — Şimdi efendim, üç mevzuda takrir var. İkisi, mevzuun Anayasa Komisyonuna havalesine dair. Birisi, Meclisin dün verdiği kararda ısrar etmesine dair. Diğeri de, Meclisin dün vermiş olduğu karardan dönerek, Üniversite Rektörlüğünün demin huzurunuzda okunan yazısına uyarak, seçime geçilmesine dairdir.

En aykırısı meselenin Anayasa Komisyonuna havalesi hakkındaki takrirdir. Bunu oylarınıza sunuyorum. Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul olundu.

5. — SORULAR VE CEVAPLAR

a) SÖZLÜ SORU VE CEVABI

1. — *Mardin Milletvekili Talât Oğuz'un, Mardin'deki son olaylara dair açıklama yapılması hakkındaki önermesine İçişleri Bakanı Ahmet Topaloğlu'nun cevabı*

BAŞKAN — Efendim, burada kanun tekliflerinin sözlü sorulardan önce konuşulması hakkında bir takrir vardır. Biz esasen maddeleri müzakere ediyoruz. Binaenaleyh, bunu okutmayacağım.

Dünkü oturumda Mardin Mebusu Talât Oğuz arkadaşımızın Mardin hâdiseleri hakkında Hükümetin izahat vermesi hakkında bir takriri vardı. Hükümet burada olmadığından dolayı başka bir oturuma bırakılmıştı. (Sağdan, ekseriyet kalmamıştır, sesleri) ekseriyet mevzuubahsolamaz. Hükümetten malûmat istiyorlar, Meclis bir karar verecek değildir.

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Dahiliye Vekili şimdi burada idi, dışarda olmaları ihtimali vardır.

BAŞKAN — Maalesef Hükümetin oturduğu yeri iyice göremiyorum. Hükümet olmadığından dolayı... («Dahiliye Vekili geldi» sesleri) İki bakanın izahat istiyorlardı.

Takrir sahibi, Dâhiliye Vekilinin izahat vermesini arzu ediyor musunuz?

TALÂT OĞUZ (Mardin) — Arzu ediyorum, efendim.

BAŞKAN — Dahiliye Vekili Bey, Talât Oğuz arkadaşımız bir takrir vererek, Mardin olayları hakkında izahat verilmesini istiyorlar. Eğer hazırsanız, buyurun.

İÇİŞLERİ BAKANI AHMET TOPALOĞLU (Adana Milletvekili) — Çok muhterem arkadaşlarım, basınımızda geniş yer tutan Mardin olayları hakkında Yüksek Meclisi tenvir etmek fırsatını bulduğum için takriri veren arkadaşımıza bilhassa teşekkür ederim.

Mardin olayları, diye basınımızda geniş yer bulan hâdis, haddizatında gayet basit ve bir spor teması sonunda çıkan kavgada asker ve siviller arasındaki, bir mücadele sonunda büyümüş ve başlangıçta çok basit olan, 2 - 3 yüz kişilik heyecanlı bir vatandaş kütesinin, sonradan, millî hislerini rencide edecek şekilde sarf edilen bir söz üzerine, bu yürüyüş ve halkın heyecanını, mahallî politikaları dolayısıyla birkaç kişi tarafından istismar edilerek, Hükümet otoritesine, idareye ve Millî Savunma vasıtalarına bir tecavüz mertebesine ulaşmıştır.

6 - 7 Mayıs günü devam eden Mardin'deki olay, şöyle başlamıştır :

6 Mayıs günü Mardin'de; Diyarbakır Dicle takımı ile Mardin Timur futbol takımları arasında yapılan maçta evvelâ iki sivil vatandaş arasında çıkan kavgayı bastırmak için Mardin'deki Seyyar Jandarma Tugayından inzibatı temine namer edilmiş olan iki erin müdahalesi üzerine sivillerle jandarma arasında kavga başlamış, bilâhara bu kavgaya siviller ve seyirci olarak stadyumda bulunan seyirci askerler de katılmışlar, hâdis bu suretle bir sivil - asker kavgası haline gelmiştir. Bu kavgada, askerın sert muamele yaptığı, süngü kullandığı söylenmiş ise de yanımızda mevcut raporlara göre asker, sivil vatandaşlara karşı süngü kullanmamıştır. Tarafların birbirlerine taş atmak suretiyle yaralanmalar olmuş ve ancak bir vatandaş dikkatsizlikle geçen bir süngüye takılarak konunun... (Gülüşmeler, sağdan alkışlar.)

Arkadaşlarım şimdi bunu tamamen izah edeceğim. Bizzat hâdiseyi gördük. Çeketinın şurası yırtılmak suretiyle, içeriye dahi girmemiş. Eğer asker, süngü kullanmış olsaydı, burada bulunan vatandaşların birçoklarının süngü ile yaralanması mümkündü.

Şimdi raporları size okuyacağım. Bu hâdisede asker kasten sureti katiyede süngü kullanmadı. Bu husus, doktor raporlarıyla sabit olmuştur. Şimdi hâdis stadyumda başhyan heyecanlı 200 - 300 kişilik vatandaş kütlesi evvelâ Diyarbakır Kapı Karakolunda hâdiseye el koyan valiye, Tugay Kumandanına burada, stadyumda bir assubayın «Araplara vurun, ne duruyorsunuz» demesi üzerine millî hisleri rencide olan iki, üçyüz Mardinli vatandaş heyecanlı bir yürüyüş, halinde iken, bu yürüyüşü istismar eden ve istismara sebep olan 5, 6 vatandaşın tahriki ile, Mardinli bu heyecanlı vatandaşların hakikaten başlangıçtaki samimî, millî heyecanları istismar edilerek 24 saat devam ettirilmiştir.

Mardin'e gittiğimiz zaman Mardinli vatandaşlar bizi girerken alkışlarla karşıladılar. Mardin Hükümet konağına Millî Müdafaa Vekil Vekili İkinci Ordu Kumandanı, Kolordu Kumandanı ve Jandarma Genel Kumandanı ile beraber gittik. Gitmemizden on beş dakika sonra binlerce vatandaş Hükümet konağı etrafında toplandılar, bizi görmek arzusunu izhar ettiler. Daha bizim çıkıp kendileri ile konuşmamızı beklemeden, Hükümet konağına bâzi taşların atıldığını müşahede ettik. Fakat kendilerine çıkıp hitabettiğimiz zaman ta-

mamen heyecanları yatıştı ve toplantıyı dağıttılar. Ertesi günü kendilerinin şikâyetlerini dinliyeceğimizi, gerek siviller ve gerek askerlerin suç unsurlarının tetkik edileceğini söyledik, «Hürriyet isteriz, biz arap değiliz» diyen vatandaşlara da memlekette hürriyet içinde huzurla yaşamının yolunun kanunlara hürmet olduğunu, gerek vazifelilerin gerekse vatandaşların kanun ve nizamla hürmet etmenin memlekette hürriyet ve huzur içinde yaşamının tek şartı olduğunu kendilerine ilân ettik. (Alkışlar). Bu konuşmadan sonra tamamen sâkin olarak, Mardinliler dağıldılar. Sabahleyin yaptığımız tetkikatta stadyumda yapılan kavgada beş asker ve 18 sivilin yaralandığı tesbit edilmiştir. Askerlerin isimleri : Hayri Özmen, Avni Dönmez, Necati Aybek, Ahmet Direkçi, Kadir Nergis. Bunların raporları âzami 5, asgari 1 günlüktür.

Sivillerden 18 kişi yaralanmıştır. Bunların içinde en çok raporlu 5 günlüktür. Okuyorum birkaç tanesini : Nezir Aygüler, Kemal Terek, Şehmus Sadi, Adil Gelmedi, İstem Altın, Veysi Yaşar, üç gün muvakkat ezici aletle; Derviş Fecvit, iki gün muvakkat ezici aletle, Münir Erbaykul, bir gün işe mâni ezici aletle; Aziz Soley, iki gün işe mâni ezici aletle, Faysal Erkan; iki gün muvakkat... Bunlardan başka bâzi kimseler daha vardır. Hepsinin burada vardır, durumları raporlarla tesbit edilmiştir. Yaraları ezici aletle olmuştur, süngü ile değildir.

Akşam şehre geldikten sonra Mardin'in parti reisleri ve ileri gelenlerini çağırarak, kendileri ile konuştuk. Bunların ekserisi avukat idi ve kendileri de bu hâdiseden üzüldüklerini, evvelâ stadyumda başhyan basit bir kavganın heyecanından ibaret olduğunu, fakat bu heyecana kendilerinin de hâkim olmadıklarını ve kendilerini üzücü şekilde Hükümet otoritesine ve askerî müessese ve vasıtalara karşı tecavüzler olduğunu bildirdiler. Bunun üzerine askerî, adlî makamlarla temas ettik. Bir gün evvel gece ve gündüz devam ettirilen nümayişler sırasında Tugay Kumandanlığı taşlanmış ve Kolordu Kumandanlığı otomobilinin camları kırılmıştı.

İki tane askerî vasıtanın da taşlarla bâzi yerleri ezik hale getirilmiştir. Bir taraftan askerî şahıslar hakkında yaptığımız tahkikatta, halka yaptığı muameleler sebebiyle, bu heyecanı tevli ettiği anlaşılan, asteğmen Yücel Ataün Yozgat Jandarma Er Okuluna, Assubay Akif Demir-

taş, Balıkesir Valiliği emrine, Uzatmalı Onbaşı Zekeriya Korkmaz Denizli Valiliği emrine nakledilmişlerdir. (Sağdan gürültüler) Biraz müsaade edin hepsini söyleyeceğim, dinleyin lütfen.

BAŞKAN — Konuşmak istiyorsanız söz istersiniz efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI AHMET TOPALOĞLU (Devamla) — Ve yine bu şahıslar hakkında...

ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Tek taraflı konuşuyorsunuz.

BAŞKAN — Susun efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI AHMET TOPALOĞLU (Devamla) — Ve yine aynı şahıslar hakkında adli makamlarca 2 sabit jandarma, 19 seyyar jandarma ve biraz evvel isimlerini saydığım kimseler idari tedbir olarak nakledilmişlerdir ve Mardin adliyesince haklarında adli kovuşturma da başlamıştır.

Sivililerin oradaki halkı tahrik etmesi, mahalli şahısların politikaları sebebi ile halkı heyecana sevk etmekten suçlu gösterilenler ve Millî Savunma vasıtalarını tahribedenler, adli müesseselere tecavüz edenler; İsmail Mumgan, Kaya Satansı, Kemal Acabay, İsmail Kayalar, Beşir Ercan, sadı Ergin, Kemal Bağcı, Sadi Çakmak hakkında da askerî, adli merciler tarafından tahkikata başlanmış ve bunlardan sekiz kişi tevkif edilmiştir. Hâdiseden temas ettiğimiz bütün Mardinli münevverler müteessirdirler. İki günden beri Vekâletime çekilen telgraflardan, Mardinliler bu yapılan muamelelerden müteessir olduklarını, halkın samimî heyecanının muayyen şahıslar tarafından istismar edildiğini, Mardinlilerin Hükümet otoritesine, orduya bağlılıklarını bildiren muhtelif telgraflar aldım. Bunlardan birkaç tanesini müsaadenizle okuyacağım:

«6/7 Mayıs günü ilimizde cereyan eden müessif olaylarla ilgili olarak yapılan nümayişler bütün Mardinlileri üzmüştür. Nümayişi sevk ve idaredeki soğukkanlılık ve basiretiyle Valimiz sayın Basri Özpınar, kan akmasına meydan vermemiştir. Şükür Allah'a can kaybı yoktur. Tertip ve tahrik eseri olduğu tahkikat sonunda anlaşılan bu hareketler akli selim sahibi her Mardinli tarafından takbih edilmektedir. Her zaman olduğu gibi bugün de bütün Mardinliler ve biz Mardin Öğretmenleri orduya en derin hürmet ve bağlılığımızı arz ederiz.

Mardin Öğretmenler Derneği»

Yine hâdisenin tahrik ve tertip eseri olduğunu, muayyen kişilerin halkın bu samimî heyecanını istismar için bu durumu 24 saat devam ettirdiğini bildiren, Mardindeki bütün cemiyet başkanlarının yine Vekâletime çektiği bir telgrafla ifade edilmiştir.

Muhterem arkadaşlar, hâdiseye ne bir dış tahrikle, ne bir siyasi parti tahriki ile olmamıştır. Hâdiseye sadece stadyumda sivil asker arasındaki bir kavgada bir assubayın, Mardinlilerin çok hassas bulunduğu ve kendilerine Arap dedirtmekten çok kızdıkları bir mevzu üzerinde konuşması, ve Mardinli halk üzerinde tahrik edici bir söz sarf etmesinden doğmuştur. Mardinliler hakikaten vatanperver insanlardır, nitekim çektikleri telgraflarda, hududun bekçisi olduklarını ve Türkoğlu Türk olduklarını, Türk Mardinlilerin Hükümete, orduya bağlı bulduklarını belirtmişlerdir.

Hakikaten vatanperver, memlekete bağlı bir kütle vazifeli olmıyan bir assubayın maçı seyretmek için, sivil elbise giymiş olarak gelmiş olan bir assubayın sarf ettiği bir söz üzerine Mardinliler heyecanlanmış. Hakikaten samimi bir heyecan. Bilâhara muayyen kişiler tarafından, maksatlı olarak... («Maksatları ne imiş?» sesleri) Söyleyeceğim, onu da söyleyeceğim...

ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Vekil gibi açıkla, kızmadan, bağırmadan.

DAHİLİYE VEKİLİ AHMET TOPALOĞLU (Devamla) — Maksat şu beyefendiler: Şimdi halk heyecanlanmış, heyecanlı bir gösteri yapmış. Gayet samimi bir his. Buna hürmet ederiz. Ancak bu heyecanın askerî müesseseler önüne kadar devam ettirilip Kolordu Kumandanlığı arabasının camlarının kırılması, vasıtaların tahribine kadar götürülmesi ancak 300 - 500 kişinin sırtlarda taşınan birkaç kişi tarafından «haydi tugaya, haydi Hükümet Konağına» diye sevkleri meselesi var. Yoksa halkın heyecanı nihayet kendilerine karşı söylenen bu sözü protesto etmekten ibarettir. Bu heyecanı hürmetle karşılarım. Ancak, bundan sonra aynı heyecanlı halkı tugay kumandanlığı önüne, Hükümet önüne getirmeye ve 24 saat karşıda dolandırmaya lüzum yoktur. Nihayet bu vatandaşların haklarının koruyucusu olarak ortaya düşen ve bundan evvel kaçakçılıkla ilgili

bir iki hâdisenin takipçisi olan bâzı kimseler tarafından 'bu bölgede münhasıran kaçakçılarla meşgul bir tugaya 'bu hareketin yapılmasında ayrı bir sebep aramak elbette lâzımdır arkadaşlarım. (Alkışlar) Yoksa Mardin halkı masumdur, Mardin halkı... (Gürültüler)

BAŞKAN — Müsaade buyurun, karşılıklı konuşmayım, bırakın efendim.

İÇİŞLERİ BAKANI AHMET TOPALOĞLU (Devamla) — Mardin halkı ile temas ettim; bütün münevverler, hepsi hâdiseden üzgündürler. Hâdiseden üzümlüklerini telgraf ile de belirtmişlerdir. İstanbul ve Ankara'daki Mardinli talebeler aynı üzümlüğü belirtmişlerdir. Hükümete, orduya bağlılıklarını âbidelere koydukları çelenklerle ispat etmişlerdir. Sureti katiyede Mardinli halkı itham etmiyoruz. Hürmetlerimle selâmlarım. Çünkü Mardinliler Hükümete ve orduya bağlı insanlardır. Mardin'de 24 saat kaldım. Sokaklarda tugay önünde bu gibi hareketler hiçbir zaman yapılmamıştır, Mardinliler 'bunu yapmazlar. Bizzat orada bulunduğum için bunu müşahade etmiş bulunuyorum. Hepinizi hürmetle selâmlarım. (Alkışlar)

ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Söz istiyorum efendim.

BAŞKAN — Her hangi bir iç veya dış mesele hakkında Hükümetten sonra tahrir sahibi olsun diğer mebuslar olsun konuşma talebinde bulunamaz.

ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Efendim; tahrir sahibi olarak söz istiyorum.

BAŞKAN — 122 nci maddenin 119 nolu notunu okuyunuz.

DEVLET BAKANI AVNİ DOĞAN (Kastamonu) — Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun.

DEVLET BAKANI AVNİ DOĞAN (Kastamonu) — Muhterem arkadaşlar, Makamı Riyasetin irae buyurduğu sebepler doğru olabilir. Memleketin bir sınır yerinde, yanlış tefsirler, yanlış telâkkilere müsait bir hâdis vukubulmuştur. Bu hâdisenin Meclisde enine boyuna konuşulması, hâdiseyi Hükümet doğru almamış Devlet olmanın şeref ve haysiyetini Devlet olmanın vakarını muhafaza etmemiş kanaatinde olanlar varsa bu zevatın konuşmalarına imkân vermenin memleket ferahlığı bakımından fay-

dalı olacağı kanaatindeyim. Mardin halkını itham etmiyoruz, 'hürmetle selâmlıyoruz. Hakikaten, 'bu heyecanı Mardin'de gördüm. Ve, hâdiseleri tahkik ettikten sonra Mardin'in her tarafından dinlenen belediye hoparlörlerinden Mardinlilere hitabettim. Hâdiseye dolayısıyla Mardin halkının üzgün olduğunu görmekte memnun oldum. Hâdisenin, sadece küçük bir heyecan istismarından ibaret bulunduğunu, Mardinlilere maledilemeyeceğini, kendilerine ifade ettim. Bugün de, Mardinlilerden aldığım telgraflar 'bunu ispat etmektedir. Hâdiseyi büyütmek ve hâdisede başka başka sebepler aramak doğru değildir arkadaşlarım. Bunun için, biraz evvel arz ettiğim gibi, küçük bir hâdiseyi, bir maçta yapılmış bir kavgayı büyüterek, şehirde 24 saat asayişsizlik yaratmak, elbette ki hoş bir hareket değildir.

ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Reis Bey, usul hakkında konuşuldu, tahrir sahibi olarak söz istiyorum.

BAŞKAN — Hayır efendim, «usul hakkında konuşuldu» diyerek söz alamazsınız.

ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Gündem dışı olarak söz verilebilir.

BAŞKAN — Müsaade buyurun, İftizüğün hükmü sarihtir.

ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Reysunun efendim.

BAŞKAN — Müsaade buyurun efendim. İftizük hükmünü okuyayım : «Milletvekilleri, Hükümeti iç ve dış durum hakkında demec vermeye davet eden önergeler verebilirler. Hükümetin bu yolda verdiği demekten sonra gerek önerge sahiplerine ve gerekse başkalarına söz verilmez.» Bunun kabul olduğu tarihler : 20.12.1948, 30.6.1950, 14.7.1950, 7.1.1952, 26.5.1952, 6.1.1954, 13.6.1956 dır. Demekki, muhtelif zamanlarda bu mevzuubahsolmuş, hepsinde de okuduğum husus teyidedilmiştir.

Şimdi Muhterem Avni Doğan'ın usul hakkında ileri sürdükleri teklife gelince : Evet, Hükümet bu arzuda olabilir; arkadaşların konuşması ile meselenin derinliğine açılması icab edebilir. Ancak o vakit bir genel konuşma tahriri verilir, Heyeti Aliyeniz kabul ettikten sonra o vakit konuşma yapılabilir. Şimdi bu mevzuda başka söz veremem.

ESAT KEMAL AYBAR (Mardin) — Usul hakkında söz istiyorum.

BAŞKAN — Bahsettiğim usul hakkındaydı, usul meselesi bitmiştir efendim.

Muhterem arkadaşlar, gündemimizde bir mesele daha var; işsizlik mevzunda Hükümetin izahat vermesi. Hükümet şu arzuda : Diyor ki; «Mecliste halen kuvvetli bir ekseriyet yoktur, mevzuun ehemmiyetine binaen kuvvetli bir ekseriyet olduğu vakit mesele hakkında izahat verelim.»

Şimdi, hakikaten kuvvetli bir ekseriyet yoktur. Bu itibarla.... (Gürültüler) Müsaade buyurunuz, efendim, önümüzdeki mütat toplantı günümüz 14 . 5 . 1962 Pazartesi bayrama tesadüf ediyor, Bayram nihayeti olan 18 Mayıs Cuma gününün ertesi gün 19 Mayıs Bayramı olduğundan, yine araya fâsıla giriyor. Buna göre ayın 21 inde toplanmak icabediyor.

YUSUF AZİZOĞLU (Diyarbakır) — Gündem üzerinde söz istiyorum.

BAŞKAN — Buyurun, efendim.

YUSUF AZİZOĞLU (Diyarbakır) — Muhterem arkadaşlarım, bayramın yaklaşmış olduğu bir vakıadır. Fakat, Meclisin gündeminde günlerden beri beklenmekte olan ve yüzlerce aileyi yakından alâkadar eden, her gün, her saat için onların ıstırabını teşkil eden bir mevzuumuz 105 sayılı Kanunun yürürlükten kaldırılması mevzuu var. Maalesef araya birçok hâdiselerin girmiş olması hasebiyle bu kanun gündem dışı, gündem içi, günlerdir beklemektedir. Onun için, muhterem milletvekili arkadaşlarımla müsahahasına sığınarak, bugün toplantının birkaç saat daha devam etmesini ve icabında yarın da mesaiye devam etmek suretiyle bu kanunun görüşülmesini, bu kanunu dört gözle, ıstırap içinde beklemekte olanların ıstıraplarını daha fazla devam ettirmemenizi bilhassa rica ediyorum. Bu hu-

susta hazırladığımız bir takrir var; gündemdeki kanun tekliflerinin, sözlü sorulardan önce görüşülmesi suretiyle bu meselenin ele alınması hususunu Riyasete takdim etmiş bulunuyoruz. Kabulünü istirham ederim. (Ekseriyet yok, sesleri)

BAŞKAN — Sayın Yusuf Azizoğlu bu hususta takrir verdiniz mi?

YUSUF AZİZOĞLU (Diyarbakır) — Evet efendim.

BAŞKAN — Bu takrir; kanunların sözlü sorulardan önce görüşülmesi hakkındadır. Elimizde bir gündem vardır. Gündeme göre devam edeceğiz. 105 sayılı Kanunun takdimen görüşülmesi takrirden mevzuubahis değildir. Bunu demin reyinize koymadım. Şimdi reyinize arz edeceğim; eğer kabul ederseniz kanunların görüşülmesine geçebiliriz. Takriri okutuyorum :

Yüksek Başkanlığa

Kanun tekliflerinin sözlü sorulardan önce görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Van

Diyarbakır

Şükrü Kösereisöğlü

Yusuf Azizoğlu

BAŞKAN — Arkadaşlar, 105 sayılı Kanun kabul edilse bile, açık oya koymak mecburiyeti var. Halbuki ekseriyet yok. Nasıl yapacağız? Olmaz. Mamafih, ben takriri reyinize arz ediyorum : Kabul edenler... Kabul etmeyenler... Kabul edilmemiştir. («Saymadınız» sesleri) Şimdi, ayın 21 i Pazartesi günü saat 15 te toplanılması hususunu reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

21 . 5 . 1962 Pazartesi günü saat 15,00 te toplanmak üzere birleşimi kapatıyorum.

Kapanma saati : 17,45

B) YAZILI SORULAR VE CEVAPLARI

1. — Aydın Milletvekili Mehmet Yavaş'ın, Meslek Öğretmen Okulu mezunu olup imtihanla Teknik Öğretmen Okulu diploması alan öğretmenlerin maaş durumlarına dair sorusuna Millî Eğitim Bakanı Hilmi İncesulu'nun yazılı cevabı (7/31)

Ankara, 4 Ocak 1962

Millet Meclisi Sayın Başkanlığına

T. B. M. M.

Ankara,

Bursa Erkek Sanat Enstitüsü öğretmenlerinin 21 . 12 . 1961 tarihli mektubu ile bunun eki olan (Bildiri) ilişikte sunulmuştur. Bu bildiride, Meslek Öğretmen Okulu mezunu olup imtihanla Teknik Öğretmen Okulu diploması alan öğretmenlerin maaş bakımından da emsali gibi mütalâa edilmesi talep ve buna ait bir kanun maddesi teklif edilmektedir.

Keyfiyetin Millî Eğitim Bakanlığınca tetkik buyurularak Bakanlıkça ne yapıldığının veya yapılması düşünüldüğünün Sayın Millî Eğitim Bakanı tarafından cevaplandırılmasına delâletinizi saygılarımla arz ve rica ederim.

Aydın Milletvekili

Mehmet Yavaş

İkinci Cumhuriyet Hükümetimizin Büyük Milletimize hayırlı olmasını candan diliyoruz.

Sayın büyüğümüz; on yıl gibi uzun süren ve daima ha çıktı; ha çıkacak, diye basından, ilgili makamlardan bugüne kadar sevindirici haberler almakla yetindik.

Fakat elan yaramıza melhem olunmadı ise de, sizlerin yakın ilgilerinizi ve bu ıstıraplarımızı dindirmenizi büyüklüğünüzden sabırsızlıkla bekliyoruz.

1952 yılında alınan bir kararla ilişikte sunulan bildirimiz düşük iktidar zamanında Maarif, Maliye ve Bütçe encümenlerinde birkaç defa incelenerek kabul edilmişti.

Büyük Millet Meclisine de kanunlaşmak üzere sunulmuştu. Fakat bâzı politik hâdiselerin na hoş zuhuru Türk Milletinin rahatını ve huzurunu kaçırdığı gibi; bizlerin işleri de bu bakımdan unutulmuş oldu.

O tarihlerde Meclis gündemine de alınmış olmasına rağmen, o zaman birçok kanun önergeleleri kanunlaşmış ve geriye kalan iki, üç önergenin içinde bizim de haklı dâvamız olan bu kanun

önergesi Meclisin tatile girmesi sebebiyle çıkarılamamıştı.

Millî Birlik Hükümetimizin bizim dâvamızdan çok daha yapacak önemli işleri arasında bizim bu dâvamızla yakından ilgilenmelerinden dolayı da sonsuz şükranlarımızı arz etmeyi bir vazife biliriz.

Biz, Erkek Meslek Öğretmen Okulu mezunlarını (İntikal Kanunumuzun) en kısa bir zamanda çıkarılması İkinci Cumhuriyet Hükümetimizin âdil ve hakları tanıyan; takdirşinas anlayışının büyük eseri olacaktır.

Durumumuzu açıklayan bildirimiz ilişikte teklif edilmiştir. Sonsuz saygılarımızı sunar; candan ilgilerinizi esirgememenizi diler, iyi dileklerimizle hayırlı başarılar temenni ederiz. Hürmetlerimizle.

Bursa Erkek Sanat Enstitüsü
Erkek Meslek Öğretmen Okulu
mezunu Öğretmenleri

Bildiri

Madde : Erkek Meslek Öğretmen Okulu mezunu olup bilâhara imtihanla Erkek Teknik Öğretmen Okulu mezunu hakkını alanların mebdeî maaşları emsali yüksek okulu bitirenler gibi 30 liradan başlar ve hizmette geçen yılları bu derece üzerinden hesab edilir.

Yukardaki maddenin esbabı mucibesi ve açıklanması :

1. 1937 yılında yurdumuzda mevcut teknik öğretim okullarına öğretmen yetiştirmek gayesiyle Ankara'da Meslek Öğretmen Okulu açılmıştır.

2. Meslek Öğretmen Okulunun tahsil süresi : Günde 8 saat ders ve yılda 10 ay tedris yapılmak şartıyla üç yıl idi.

3. M. Ö. O. mezunları 25 lira asli maaşla işe başlarlar ve ilk terfilere de 3 ilâ 4 yıl sonra yapılırlar. Hattâ iki yıllık stajyerlik müddeti de ilk mezunlardan kıdeme sayılmadığından bunlar ilk terfilere için beş yıl beklemişlerdir.

4. Beş yıllık sanat enstitüsü tahsilinden sonra, üç yıllık M. Ö. O. bir yüksek okulun bütün şartlarını ve vasıflarına haiz olduğu halde zamanında bu unvan esirgenmiş ve başlangıç maaş 25 lira kabul edilmiştir. Buna rağmen öğretmen okulu ve lise mezunları Gazi Eğitim Enstitüsünde iki yıl okumakla yüksek tah-

silli sayıldı ve başlangıç maaşları 30 liradır.

5. 1946 yılında M. Ö. O. müfredatında yapılan çok cüzi bir değişiklik ve tahsil müddeti de dört yıla çıkarılarak yüksek bir okul olan Erkek Teknik Öğretmen Okulu adını almıştır.

6. Bugün 250 kadar M. Ö. O. mezunu vardır.

7. 1940 yılına kadar 10 adet olan sanat okullarımız bugün 85 e çıkmış ise bu devrenin en ağır yükünü yukarda zikrettiğimiz 250 M. Ö. O. mezunu taşımıştır. Halen de birçok sanat okullarımızın ve enstitülerimizin kurucusu, müdürü olarak azimle vazifeleri başındadırlar.

8. 1952 yılında Maarif Vekâletinin aldığı çok yerinde bir kararla Meslek Öğretmen Okulu mezunlarından arzu edenler kısa bir kurs ve imtihandan sonra Teknik Öğretmen Okulu mezunu sayılmalarına imkân vermiştir. Bu imkân kaybolan haklarımız için ümit kapağı oldu.

(T. Ö. O. diplomalarımız mevcuttur.)

9. İmtihanda başarı gösteren M. Ö. O. mezunları T. Ö. O. mezunlarının bütün haklarına sahib oldukları halde maaş durumlarında çok bâriz farklar vardır. Şöyle ki :

a) Meslek Öğretmen Okulu mezunları 35 lira aslı maaşa 6 - 8 senede yetişebildikleri halde Teknik Öğretmen Okulu mezunları ikibuçuk yıl sonra aynı maaşa kavuşurlar.

b) M. Ö. O. dan 1946 yılında mezun olan ile bundan dört yıl sonra 1950 de T. Ö. O. dan mezunlar bugün aynı maaşı alıyorlar.

10. İlkokuldan sonraki tahsil süreleri aynı sekiz yıl olan Gazi Eğitim Enstitüsü ile Meslek Öğretmen Okulunun 1942 mezunları arasında iki kıdem kadar fark vardır. Biri 60 lira aldığı halde diğeri hâlâ 40 liradır.

11. İmtihanda başarı göstererek yüksek okul haklarını alan Meslek Öğretmen Okulu mezunlarının vaktiyle 25 lirada fazla bekledikleri 2,5 - 4,5 senelik kayıpları nazarı itibara alınarak yeni çıkacak intibak kanununa bu zamanın kıdeme sayılması hususunda bir madde eklenirse miktarı 250 kadar olan Meslek Öğretmen Okulu mezunları için adaletin bir tecellisi olacaktır.

NOT : Yukarda maddelerde zikredilen Teknik Öğretmen Okulu ile Gazi Eğitim Enstitüsü mezunları hakkında en ufak bir tariz olmayıp sadece bir mukayese yapılmıştır.

T. C.

Millî Eğitim Bakanlığı 7 . 4 . 1962
Talim ve Terbiye Dairesi
Sayı : 887

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : Genel Sekreterlik, Kanunlar Müdürlüğü ifadeli, 11 . 1 . 1962 tarih ve 7/31, 747 - 3160 sayılı yazı :

Aydın Milletvekili Mehmet Yavaş tarafından bakanlığımıza tevcih olunan meslek öğretmen okulu mezunu öğretmenlerin maaş intibakları hakkındaki yazılı soru önergesinin cevabı ilişikte sunulmuştur.

Gereğini emirlerine arz ederim.

Millî Eğitim Bakanı
Hilmi İncesulu

Çeşitli menşelerden gelen ve maaş intibakları bakımından muhtelif sebeplerle mağdur olan öğretmenlerimizin bu mağduriyetlerini telâfi etmek konusunda Bakanlığımız kısmî tedbirlerden ziyade külli çarelere başvurmanın daha isabetli ve adilâne bir hal tarzı olduğu düşüncesindedir.

Bu bakımdan, diğer emsali meyanında meslek öğretmen okulu mezunu öğretmenlerimizi de şümulü içine alan «Millî Eğitim Bakanlığına bağlı her çeşit orta ve yüksek dereceli okullar öğretmenleriyle, öğretmenlikten gelip M. Eğitim Bakanlığı merkez ve taşra teşkilâtında çalışmakta olanların mebdei maaş derecelerinin düzeltilmesi hakkında» bir kanun tasarısı üzerinde Bakanlığımız çalışmalarına devam etmektedir.

Tasarı mümkün olan en kısa zamanda Yüksek Meclise arz olunacaktır.

2. — *İstanbul Milletvekili Reşit Ülker'in, Yalova İlçesinde heyelân bölgesi olarak kabul edilen yerde toprak kaymasını önleyecek tedbirlerin alınması için tetkikat yapılmasının düşünüülüp düşünüülmediğine dair sorusuna İçişleri Bakanı Ahmet Topaloğlu ve İmar ve İskân Bakanı Muhiddin Güven'in yazılı cevabı (7/67)*

10 Şubat 1962

Millet Meclisi Sayın Başkanlığına
Aşağıdaki sorunun İçişleri ve İmar ve İskân Bakanları tarafından yazılı olarak cevap-

landırılmasına delâlet buyurulmasını saygılarımla rica ederim.

Istanbul Milletvekili
Reşit Ülker

Soru :

Istanbul'da Yalova İlçesinde kasabanın arkasına isabet eden bir kısımda heyelân bölgesi kabul edilmiş ve bu kısımda inşaata ruhsat verilmemektedir.

Yerinde tetkik edildiği zaman görüleceği veçhile bu bölge pek küçük bir yer olduğu halde, idare tarafından tehlike arz etmiyen yerler de bu bölgenin içinde sayılmış ve vatandaşın mülkü kullanılmaz hale gelmiştir.

Ayrıca yerinde görüleceği veçhile, toprak kayması ufak ve mevzii bulunmakta, yetkililerin ifadelerine göre bâzı teknik tedbirlerle tehlikenin izale edilebileceği ifade edilmektedir.

Bu yere yeniden bir teknik heyet gönderilerek sınırların gözden geçirilmesi ve kaymayı önleyecek tedbirlerin alınması için bir tetkikat yapılması düşünülmekte midir? Böyle bir şey düşünülüyorsa vaz'edilen yasaktan dolayı vatandaşların hakları zarar ve ziyanları ne yolda telâfi edilecektir?

T. C.

İçişleri Bakanlığı 27 . 2 . 1962
Mahalli İd. Gn. Md.
Şb. Md. : 621 - 302 - 4/3574

Konu: Yazılı soru önergesi Hk.

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi: 20 . 2 . 1962 tarihli ve Genel Sekreterlik Kanunlar Müdürlüğü 7-67/1202 - 5125 sayılı yazı.

Yalova'da heyelân bölgesi olarak kabul olunan yerde toprak kaymasını önleyecek tedbirlerin alınması için bir inceleme yapılmasının düşünüülüp düşünüülmediğine mütedair İstanbul Milletvekili Reşit Ülker tarafından verilen yazılı soru önergesi tetkik edildi:

Bilindiği üzere İmar ve İskân Bakanlığı Kuruluş ve vazifeleri hakkındaki 7116 sayılı Kanunun 20 nci maddesine tevfiikan konu tamamen mezkûr Bakanlığı ilgilendirmektedir. Bu bakımdan Bakanlığımızca yapılacak her hangi bir işlem görülememiştir.

Bilgilerine arz ederim.

Ahmet Topaloğlu
İçişleri Bakanı

T. C.

İmar ve İskân Bakanlığı
Plânlama ve İmar G. Md.
Şehircilik Dairesi Bşk.
Sayı: 8709 - 3175
Dosya: 70 - 22

6 . 5 . 1962

Özü : Yalova
Hk.

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi: 20 . 2 . 1962 gün Genel Sekreterlik Kanunlar Müdürlüğü 7 - 67/1202 - 5125 sayılı yazılarınız.

Yalova ilçesinde heyelân bölgesi olarak kabul edilen yerde toprak kaymasını önleyecek tedbirlerin alınması için bir tetkikat yapılmasının düşünüülüp düşünüülmediğine dair İstanbul Milletvekili Reşit Ülker tarafından verilen yazılı soru önergesine ait cevabın ilişikte sunulduğunu arz ederim.

Muhiddin Güven
İmar ve İskân Bakanı

Yalova kasabasında heyelân bölgesi olarak kabul edilen yerde toprak kaymasını önleyecek tedbirlerin alınması için yeniden inceleme yapılmasının düşünüülüp düşünüülmediğine dair İstanbul Milletvekili Reşit Ülker tarafından verilen yazılı soru önergesine cevaptır.

1. Yalova kasabasının güney yamaçlarının heyelâna müsait ve yer yer heyelânlı bulunduğu eskiden beri bilinmektedir. (Türkiye depremleri izahlı katoloğu sayfa: 148) Dr. Jeoloğ E. Lahn'ın 1 . 7 . 1952 tarihli Yalova kasabası jeolojik durumu hakkındaki raporunda bu durum açıklanmış bulunmaktadır.

2. 14 . 7 . 1955 tarihinde tasdik edilmiş bulunan imar plânında mezkûr sahalarda iskân dışında bırakılmıştı.

Bilâhara imar plânında inkişaf sahalalarının tevsi için kaza kamyakamı başkanlığında teşkil olunan, Belediye Reisi, Bayındırlık Müdürlüğü temsilcisi, Belediye Mühendisi, İller Bankası Jeoloğu, Bakanlığımız şehircilik harita uzmanlarının katıldığı İmar Komisyonununun 27 . 11 . 1959 tarihli raporunda da kasaba güneyindeki yamaçların heyelânlı ve inkişafa uygun bulunmadığı tesbit olunmuştur.

3. Belediyenin 15 . 12 . 1959 tarihli itirazı üzerine durum bir defa da Bakanlığımız Jeoloğu Sezai Altan'a mahallinde tetkik ettirilmiştir.

Adı geçenin 5 . 1 . 1960 tarihli raporunda, mezkûr yamaçların tümünün heyelâna müsait ve yer yer heyelânlı bulunduğu, direnaj kanalizasyon ve istinat duvarları gibi gerekli tedbirler alınmadan inşaat yapıldığı takdirde bugün heyelânsız olan diğer kısımlarda da heyelânın başlıyacağı, yapılacak tesislerin belediyesinin malî imkânları dışında görüldüğü, 27 . 11 . 1959 tarihli imar komisyonu raporunda belirtildiği gibi heyelânsız müsait başkaca inkişaf sahalarının bulunduğu belirtilmiştir.

4. Şehir ve kasabalarda iskân sahalarının tesbitinde âmme menfaatinin göz önünde bulundurulması icabetmektedir. Bu bakımdan tesbite dikkat nazara alınan çeşitli faktörlerden belediye hizmetlerinin sahaya kolay ve ucuz olarak getirilmesi imkânı başta gelen bir husustur.

Belediye hizmetlerinin ifasında birtakım külfetlere sebeb olacak heyelânlı yamaçların işkân sahasına alınması şehircilik bakımından Bakanlığımızca uygun görülmemiştir.

Bahis konusu heyelânlı mıntıkanın elbette ki, bir imar ve iskâna tâbi tutulacak vasıfta düşünülmesi bizim de gayemizdir. Fakat mükerrer mütehassıs elemanların vermiş oldukları raporlar maalesef bizi bu isteği yerine getirmekten mahrum bırakmaktadır. Dolayısıyla, üzüntümüzü beyan etmek isterim, fakat, tamamiyle teknik bir mesele olan bu halin yine teknik elemanlarca izalesi cihetine gidilmesi gerekmekte olduğuna göre, daha üst bir merciin meseleyi ele alması elbette ki, daha doğru olacaktır. Bu bakımdan Yalova Belediyesinin İstanbul Üniversitesine müracaat etmesi ve oradaki mütehassıs elemanların tetkikine meseleyi arz etmesi ve bu şekilde neticeyi kıymetlendirmesi daha doğru olacaktır. Eğer elde edilecek raporun muhtevası müspet bir netice arz edecek olur ise elbetteki Vekâlet bu müspet muhtevanın karşılığında gerekeni düşünecektir.

3. — *Tekirdağ Milletvekili Turhan Kut'un, Çorlu ilçesi Marmara Ereğlisi bucak merkezinin su ihtiyacının en kısa zamanda giderilmesi hususunda ne düşünüldüğüne dair sorusuna Bayındırlık Bakanı Emin Paksüt'ün yazılı cevabı (7/84)*

Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Aşağıda yazılı hususun Bayındırlık Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına ara-

cahınızı rica ederim. Saygılarımla.

2 Nisan 1962

Tekirdağ Milletvekili

Turhan Kut

(Çorlu ilçesine bağlı Marmara Ereğlisi bucak merkezi yıllardan beri insan sağlığı için zaruri olan temizlik şöyle dursun, içecek sudan dahi mahrum bulunmaktadır.

Üç bine yakın köy halkı yaz ve kış mevsimlerinde bir kova su temini için sabahlara kadar, iplik kalınlığında akan çeşme başlarında sabahlamaktadırlar.

Devlet Su İşleri ekipleri tarafından geçen yaz yapılan sondaj sonunda bulunan yeraltı suyunda uzvî madde bulunduğu için bu sudan köyün faydalandırılmasına imkân olmadığı öğrenilmiştir.

İstanbul - Londra yolu üzerinde bulunan ve her gün turistik bakımdan inkişaf gösteren bu büyük bucak merkezi halkının bu önemli ve hayati ihtiyacının en kısa zamanda giderilmesi için Bakanlıkça ne düşünülmektedir?)

T. C.

Bayındırlık Bakanlığı

11 . 5 . 1962

Hususi Kalem

Sayı : 100-6/180

Konu : Tekirdağ Milletvekili
Turhan Kut'un yazılı soru
önergisi.

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 6 . 4 . 1962 tarih ve 1638-7452-7/84 sayılı yazınız.

Tekirdağ'ın Çorlu ilçesi - Marmara Ereğlisi bucak merkezinin su ihtiyacının en kısa zamanda giderilmesi hususunda ne düşünüldüğüne dair Tekirdağ Milletvekili Sayın Turhan Kut tarafından verilen yazılı soru önergesiyle ilgili cevap aşağıda arz olunmuştur.

Yukarda adı geçen kasabanın içme suyu işi Bakanlığımıza bağlı Devlet Su İşleri Genel Müdürlüğü 1962 bütçe yılı inşaat programında olup askerî garnizonla müştereken yapılacaktır. Köye su getirmek için halen açılmış bulunan kuyudan istifade edilmesi düşünülmektedir. Bu kuyuda fazla miktarda bulunan organik maddenin, satıh sularının karışması neticesinde meydana geldiği ihtimali vârit görülerek; 1962 yılında evvelâ

bu kuyudan istifade imkânları araştırılacak, bunun mümkün olmadığı tesbit edildiği takdirde mezkûr köye su getirilmesi için diğer su kaynaklarının araştırılması işine geçilecektir.

Bilgilerine arz olunur.

Bayındırlık Bakanı
Emin Paksüt

4. — *Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu'nun, Meriç nehri seddelerinin inşaatı vesilesiyle istimlâk edilen arazinin istimlâk bedellerinin bâzı yerlerde hâlâ neden ödenmediğine dair sorusuna Bayındırlık Bakanı Emin Paksüt'ün yazılı cevabı (7/87)*

31.3.1962

Millet Meclisi Başkanlığına

Aşağıdaki hususun Bayındırlık Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi saygılarımla rica ederim.

Edirne Milletvekili
Fahir Giritlioğlu

Bayındırlık Bakanlığına

Meriç nehri seddelerinin inşaatı vesilesiyle Meriç nehri boyunca istimlâklar yapıldığı : Bâzı yerlerde istimlâk edilen arazinin bedellerinin hâlâ ödenmemiş bulunduğu şikâyet edilmektedir.

Meselâ Meriç kazasının Küplü ve Sarhanlı köylerinde istimlâk bedellerinin ödenmediği şikâyeti vardır.

Aynı şekilde : Edirne'nin Kirişhana mahallesi halkından yüz küsur kişi istimlâk bedelini iki yıldan bu yana henüz alamadıklarını, Su İşlerinin istimlâk işini tekemmül ettirmeden faaliyete geçtiğini; şimdi de, bedeli ödemek bakımından : (Arazinin kadastrosunun ikmal edilmediği) bahanesinin ileri sürüldüğünü, şikâyet etmektedirler.

Bahis konusu mahallerde, arazisi olan vatandaşların, bedeli peşinen kendilerine ödenmeden istimlâki yapılmış arazileri varsa : Kanuna açıkça aykırı bulunan bu tasarrufun faileri hakkında, Bakanlıkça veya adlî makamlarca her hangi bir cezai takibata tevessül olunmuş mudur?

Şayet gayri kanuni yapılmış bir işlem varsa : Bu işlemin muhatabı olan mülk sahibi vatandaşların, mağduriyetlerini telâfi bakımından, bir an evvel istimlâk bedellerini ödemek gibi Bakanlıkça alınmış her hangi bir karar var mıdır?

Durumun yazılı olarak bildirilmesini saygılarımla rica ederim

T. C.

Bayındırlık Bakanlığı

11.5.1962

Hususi Kalem

Sayı : 100.6/179

Konu : Edirne Milletvekili Fahir Giritlioğlu'nun yazılı soru önergesi.

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 7.4.1962 tarih ve 7/87 - 1668 - 7573 sayılı yazınız.

Meriç Nehri seddelerinin inşaatı vesilesiyle istimlâk edilen arazinin istimlâk bedellerinin bâzı yerlerde hâlâ neden ödenmediğine dair Edirne Milletvekili Sayın Fahir Giritlioğlu tarafından verilen yazılı soru önergesine hazırlanan cevap aşağıda arz edilmiştir.

1. İpsala mıntakasında 409 parça gayrimenkulün bütün istimlâk muameleleri tamamlanmış ve bedeli olan 1 202 000 TL. bankaya yatırılmıştır.

Hukukî durumu kesinleşmediği için parasını alamıyan gayrimenkul sahipleri için bankamızca her hangi bir işlem yapılamıyacağı tabiidir.

2. Küplü ve Sarhanlı mıntakasında talebimiz üzerine kadastro çalışmaları yapılmaktadır. Mahallî kadastro müdürlüğünden öğrenildiğine göre Mayıs ayı içinde gayrimenkul malikleri çap ve tapularını alabileceklerdir.

Bunu mütaakıp maliklerin ferağ vermesi mümkün olabileceği cihetle istimlâk bedellerini derhal alabileceklerine bilgilerinizi rica ederim.

Bayındırlık Bakanı
Emin Paksüt

5. — *Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün, Devlet daireleri, İktisadi Devlet Teşekkülleri, Telediyeler ve Devletin denetimindeki müesseselerde maaşlı, ücretli ve yevmiyeli olarak çalıştırılan emekli memurlara dair sorusuna Maliye Bakanı Şefik İnan'ın yazılı cevabı (7/92)*

9.4.1962

Yüksek Başkanlığa

Aşağıdaki sorularımın Sayın Başbakanlıkça sözlü olarak cevaplandırılması istenmişti. Uzun beklemeden sonra sorum düşmüştür. Aynı sorunun Sayın Maliye Vekilince yazılı olarak cevaplandırılmasına tavassutunuzu arz ederim.

Antalya Milletvekili
İhsan Ataöv

1. Devlet daireleri, İktisadi Devlet Teşekkülleri, belediyeler ve Devlet denetimindeki müesseselerde kaç emekli memur çalışmaktadır?

2. Bunların her birinin almakta olduğu maaş, yevmiye ve ücretleri ile bunun âzami, asgari durumları nedir?

3. Bu emeklilerin emekli maaşı dışında almakta oldukları paraların bütçeye tahmil ettiği yük ne kadardır?

4. Bu emeklilerden kaç tanesi 42 sayılı Kanun hükümlerine göre emekliye ayrılanlardan tâyin edilmiştir? Bunlardan ne kadarı eski kadrolara ne kadarı yeniden ne namla ihdas edilen kadrolara tâyin edilmişlerdir?

5. Hükümet çeşitli kaynaklardan maaş alan bu şahıslar hakkında ne düşünmektedir?

T. C.

Maliye Bakanlığı

5. 5. 1962

Özlük İşleri Müdürlüğü

Sayı : 91206-61/11369

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 12 Nisan 1962 tarihli ve 1750-7963 sayılı yazınız.

Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün 9. 4. 1962 tarihli yazılı soru önergesinde mevzu bahis hususlar hakkındaki cevabımızın ilişik olarak sunulduğunu arz ederim.

Maliye Bakanı
Şefik İnan

Antalya Milletvekili İhsan Ataöv'ün yazılı soru önergesine Bakanlığımız cevabıdır.

1. Devlet daireleri, İktisadi Devlet Teşekkülleri, belediyeler ve Devlet murakabesindeki müesseselerde maaş, ücret ve yevmiye ile çalışan emekli memurların sayısı 3538 dir.

2. Bunlardan maaşla çalıştırılanların aylıkları barem kanunları hükümlerine göre asgari (300 + 60) 360, âzami (2 000 + 400) = 2 400 lira, yevmiye ile çalıştırılanların yevmiyeleri ise asgari 7, âzami 118 liradır.

3. Bunlara emekli aylığı dışında maaş farkı ve yevmiye olarak ödenen miktar 30 819 159 lirasını bulmaktadır.

4. Bu emeklilerden 1 949 u 42 sayılı Kanunla emekliye ayrılmış olup, bunlardan 879 u eski kadrolara, 1 070 i ise 107 ve 108 sayılı kanunlarla Sivil Savunma ve Savunma Uzmanlıkları un-

vaniyle yeniden ihdas edilen kadrolara tâyin edilmişlerdir.

5. Personel Kanununun ihzarında bu nevi istihdamlar üzerinde ayrıca durulacaktır.

6. — *Erzincan Milletvekili Zeynel Gündoğdu'nun, Tasarruf bonolarına bir işletme sahası aranıp aranmadığına dair sorusuna Maliye Bakanı Şefik İnan'ın yazılı cevabı (7/94)*

10. 4. 1962

Aşağıdaki sorunun Maliye Bakanı tarafından yazılı olarak cevaplandırılmasına delâletinizi saygı ile rica ederim.

Erzincan Milletvekili
Zeynel Gündoğdu

Piyasanın süratle harekete geçirilmesi zaruretine hepimiz inanmaktayız. Bu hareketi temin imkânları ise peyder pey alınacak iktisadi tedbirlere bağlıdır.

Bu cümleden olarak alınacak iktisadi tedbirler meyanında enflasyonist bir tesirin dışında tasarruf bonolarına bir işletme sahası aranmakta mıdır?

Meselâ: Tasarruf bonoları Devletin taahhüdü altında olduğuna göre ihalelerde teminat yerine kabulü gayeye uygun bir hareket olacaktır.

Bakanlıkça bu hususta ne düşünülmektedir?

T. C.

Maliye Bakanlığı

4. 5. 1962

Hazine Genel Müdürlüğü ve
Milletlerarası İktisadi İş Birliği
Teşkilâtı

Sayı : 54614 - 1/16947

Devlet Borçları Şb.

Konu : Tasarruf Bonoları Hk.

Millet Meclisi Başkanlığına

İlgi : 14. 4. 1962 tarih ve 1783 - 8089 sayılı yazıya.

Erzincan Milletvekili Sayın Zeynel Gündoğdu tarafından Başkanlıklarına tevdi olunan yazılı soru önergesi ile, piyasanın süratle harekete geçirilmesini teminen, peyderpey alınacak iktisadi tedbirler cümlesinden olarak enflasyonist bir tesirin dışında tasarruf bonolarına bir işletme sahası aranması ve bu meyanda söz konusu

bonoların ihalelerde teminat yerine kabulünün gayeye uygun bir hareket olacağı hususunun, Bakanlığınca yazılı olarak cevaplandırılması istenilmiştir.

Malûmları olduğu üzere, aynı konu ile alâkalı olarak İstanbul Milletvekillerinden Vahyi Özarar ve Sabri Vardarlı tarafından, Tasarruf bonolarının 2490 sayılı Kanununun 17 nci maddesinin (e) fıkrasında yazılı bulunan teminatlar mefhumuna alınması hakkındaki kanun tasarısı Maliye ve Bütçe komisyonlarında müzakere edilmektedir.

Esasen, mezkûr kanunun tatbikatında aksıyan ve ıslaha muhtaç görülen hususları üzerinde de Bakanlığınca gerekli çalışmalar yapılmaktadır.

Devam etmekte bulunan bu çalışmalar neticesine göre alınacak tetbirler, mevzuu Umumi Heyete intikal ettiği zaman, daha etraflı olarak açıklanacaktır.

Bilgi edinilmesini arz ederim.

Maliye Bakanı
Şefik İnan

